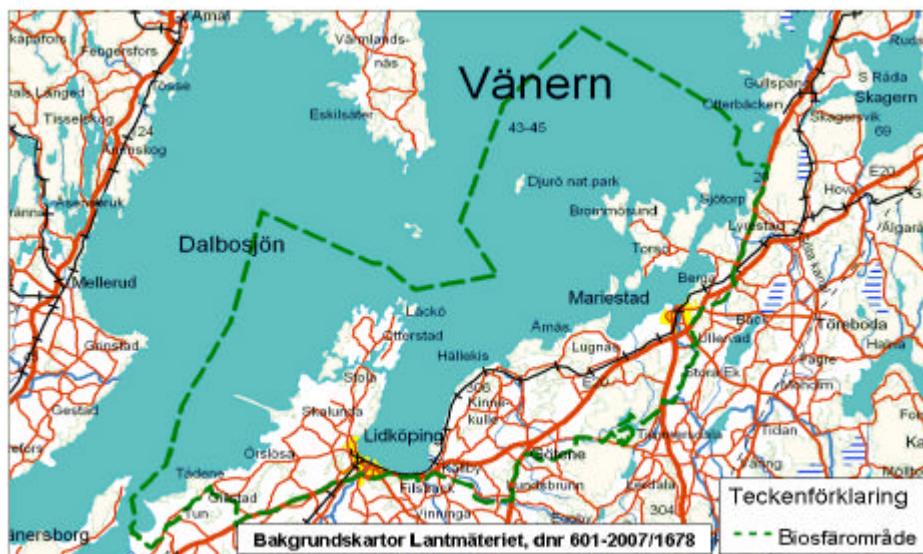

Projektarbete Turistisk utvecklingsplan

Biosfärkandidatområdet Vänerskärgården med Kinnekulle

Ann-Sofie Andersson
Anita Johansson
Helen Gustavsson
Anita Klasson
Hanna Sundblad

INLEDNING.....	2
BIOSFÄROMRÅDE.....	3
BIOSFÄRKANDIDATOMRÅDET VÄNERSKÄRGÅRDEN MED KINNEKULLE	4
NULÄGESBESKRIVNING AV KOMMUNERNA I BIOSFÄRKANDIDATSOMRÅDET	5
LIDKÖPINGS KOMMUN.....	5
GÖTENE KOMMUN.....	7
MARIESTAD KOMMUN.....	9
MARKNADSFÖRING & KONKURRENSSTRATEGIER	12
SAMHÄLLSPLANERING.....	16
MARIESTADS KOMMUN.....	16
GÖTENE KOMMUN.....	18
LIDKÖPINGS KOMMUN:	20
SLUTSATSER ANGÅENDE SAMHÄLLSPLANERING:	21
TURISTRESURSER I BIOSFÄRKANDIDATOMRÅDET	22
INVENTERING AV SEVÄRDHETER OCH TURISTATTRAKTIONER.....	22
STRÄNDER SOM TURISTISK RESURS.....	25
FISKE SOM TURISTISK RESURS.....	27
BÅTFÖRBINDELSE MARIESTAD-LÄCKÖ	30
BÅTFÖRBINDELSE LÄCKÖ-EKENÄS.....	31
TURER MED MINDRE BÅTAR OCH GUIDADE TURER.....	31
MÖJLIGHETER TILL BÅTTURER MED SIGRID STORRÅDA, ERIC NORDEWALL II OCH GÖTA KANALBOLAGETS BÅTAR.....	32
BÅTLUFFARKORT I VÄNERN.....	32
PAKETRESOR.....	33
FRITIDSBÅTTURISM, UTVECKLING GÄSTHAMNAR	33
SUMMERING.....	36
SAMMANFATTNING AV UTVECKLINGSIDÉER:.....	36
KARTA MED SAMMANFATTNING AV UTVECKLINGSIDÉER	38

Inledning

I Biosfärkandidatområdet Vänersskärgården med Kinnekulle ingår de tre kommunerna *Lidköping, Götene och Mariestad*. Med utgångspunkt från dessa som alla rent geografisk ligger intill Vänerns strand, har vi fokuserat på att skapa oss en översikt av vad det gäller struktur, resurser, infrastruktur, konkurrensstrategier, målgrupper och marknadsföring samt övergripande samhällsplanering. Biosfärområden är ett nytt verktyg i det svenska naturvårdsarbetet och omfattar större landskapsavsnitt med höga naturvärden där man arbetar för att bevara och utveckla. Vi har med detta verktyg som utgångspunkt integrerat en turistisk utvecklingsplan, där vi till största möjliga mån tagit hänsyn till de värden som man eftersträvar. Vidare har vi i vår utvecklingsplan avgränsat oss till det mer båt- och sjönära upplevelseområdet.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län bedriver under 2006-2007 ett pilotprojekt om regional landsskapstrategi i Biosfärkandidatområdet Vänersskärgården med Kinnekulle. Syftet är att utveckla en helhetssyn vid planering och nyttjande av landskapet för att uppnå en hållbar utveckling. Ett av de delprojekt som har drivits inom ramen för regional landskapsstrategi har inriktats på miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv” och delmålet ”Alla ska ha tillgång till goda natur- och kulturmiljöer” samt hur detta kan utvecklas utan att kollidera med miljömålet ”Begränsad klimatpåverkan”.

Som ett resultat av projektet har en handlingsplan för åren 2008-2012 tagits fram: ”Hållbar infrastruktur för en mjuk besöksnäring.” Handlingsplanen lyfter konkret upp åtgärder som behövs för att utveckla besöksnäringen där grunden för resandet utgörs av kollektiva färdmedel till och inom destinationen. Man har även fokus på att utveckla den hållbara turismen inom paddling, vandring, ridning och cykling. Biosfärkandidatområdet Vänersskärgården med Kinnekulle kommer att ha en drivande roll för att åtgärderna i handlingsplanen kommer till stånd.

Projektgruppen har tagit del av handlingsplanen och dess underlagsmaterial. Det är ett gediget arbete som gjorts men vad gruppen saknar är tankar runt tillvaratagandet av Vänern som resurs i destinationsutvecklingen i form av t ex båtturer, fisketurism och naturguidningar. Sjöliv och vatten har en stor dragningskraft på turister men stora delar av natur- och kulturvärdena inom biosfärkandidatområdet är inte tillgängliga för personer utan egen båt. Detta begränsar både vilka turistiska produkter vi kan erbjuda och sättet vi kan marknadsföra destinationen på. Vi kan utveckla området som turistdestinationen genom att ta vara på de möjligheter som Vänern ger och genom en väl fungerande infrastruktur även vattenvägen.

Biosfärområde

1968 höll UNESCO, FN's organ för utbildning, vetenskap, kultur och massmedier, en konferens, *biosfärkonferensen*, om hur biologisk mångfald och hållbar utveckling skulle kunna uppnås. Vid den här tiden var dessa begrepp ännu inte etablerade.

Konferensens resultat blev ett forskningsprogram, *the Man and Biosphere Programme (MAB)*, som skulle söka svar på frågan: *Hur kan vi bruka naturresurser samtidigt som de bevaras?*

1971 introducerades så begreppet *biosfärreservat*, sedermera *biosfärområde*.

Ordet biosfär är sammansatt av två ord; bio och sfär och syftar helt enkelt på den del av jordklotet där det finns liv.

Syftet med ett biosfärområde är att bevara biologisk mångfald inom det specifika området och samtidigt gynna social och ekonomisk utveckling med lokal förankring. Ett biosfärområde ska också utgöra underlag för forskning och undervisning av olika slag.

Biosfärområden utses utifrån tre olika kriterier;

Bevara

Ett biosfärområde ska bidra till bevarande av landskap, ekosystem, arter, genetisk variation och kulturell mångfald.

Utveckla

Ett biosfärområde ska främja ekonomisk och samhällelig utveckling som är kulturell och ekologisk hållbar, alltså vara ett modellområde för hållbar utveckling.

Stödja

Ett biosfärområde ska stödja demonstrationsprojekt, miljöutbildning, forskning och annat som berör bevarande och hållbar utveckling i regionen.

Även en *zonindelning* inom biosfärområdet ska upprättas för att man praktiskt ska kunna tillämpa ekologiska principer. I *kärnområdet* bevarar man känsliga arter och naturtyper, *buffertzonen* utanför stärker skyddet för kärnområdet och det yttre *utvecklingsområdet* främjar hållbar utveckling.

Det är UNESCO som beslutar om ett område ska utses till biosfärområde. Det sker efter nominering av de nationella MAB-kommittéerna. En nominering kräver omfattande förberedelsearbete under flera år.

I nuläget finns 529 biosfärområden i världen (okt.2007), varav över 200 i Europa. I Sverige finns två biosfärområden; Torneträsk som bildades 1986 (vars utnämning grundade sig på tidigare kriterier för biosfärområden och Kristianstads Vattenrike som utnämndes 2005.

Kristianstads Vattenrike har blivit lite av en pilotmodell för svenska *biosfärkandidatområden*, områden som alltså förbereder sig för en nominering till biosfärområde.

Dessa kandidatområden har minst en koordinator för verksamheten i det tänkta området och gränsöverskridande samarbete med bland annat kommuner, länstyrelser, markägare, näringsidkare och föreningar.

Koordinatorn ansvarar för att verksamheten går i linje med den sk *Sevilla-strategin*, som säger att särskilt känsliga och sårbara natur- och kulturmiljöer bör prioriteras.

Biosfärkandidatområdet Vänerskärgården med Kinnekulle

UNESCO's modell för biosfärområden introducerades i Lidköping, Götene och Mariestads kommuner redan 2002 då ett första informationmöte hölls med representanter från de nämnda tre kommunerna samt representanter från bland annat Svenska MAB-kommittén, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Västra Götalandsregionen och Skogsstyrelsen.

Mötet följdes upp med ett studiebesök till Kristianstads Vattenrike och i maj 2004 träffades sedan representanter från de tre kommunerna och en arbetsgrupp tillsattes.

Medel till förstudien beviljades via Naturvårdsverkets bidrag för kommunal och lokal naturvård, dessutom inkom bidrag från Västra Götalandsregionen.

Förstudien inleddes i maj 2005 då en heltidsanställd koordinator anställdes, Johanna MacTaggart. Hennes uppdrag var då att undersöka förutsättningarna för att bilda ett biosfärområde i de tre kommunerna Lidköping, Götene och Mariestad.

Sommaren 2006 genomförde den Svenska MAB-kommittén en nationell granskning av Vänerskärgården med Kinnekulle och i juni samma år utsågs området till biosfärkandidat. Geografiskt sträcker sig kandidatområdet från Sjötorp i norr till Kålland i väster. I söder går gränsen vid Vänerns kustlinje med undantag av de utvidgningar som gjorts för att inkludera Kinnekulle, Lugnåsberget, Mariedalsån och Lundsbrunn. Det omfattar också den del av Väneren som finns inom Lidköpings, Götenes och Mariestads kommungränser.

Det aktuella området har mycket höga bevarandevärden när det gäller både natur- och kulturmiljöer och lämpar sig därför mycket bra som ett biosfärområde då biosfärtanken syftar till att bevara just dessa värden, samtidigt som de ska nyttjas och utvecklas på ett hållbart sätt. I området finns också ett aktivt föreningsliv och ett starkt lokalt engagemang för ett arbete enligt biosfärtanken och UNESCO:s kriterier för långsiktig hållbar samhällsveckling grundar sig på just lokal förankring och underifrånperspektiv.

Ansökan om att utses till biosfärområde kommer att lämnas in till UNESCO i mars 2009, därefter hoppas man på en utnämning i juni samma år.

Nulägesbeskrivning av kommunerna i biosfärkandidatområdet

I arbetet med utvecklingsplanen fordras en grundläggande studie av de tre kommunerna. Där ingår bland annat geografiskt läge, samhällsplanering, statistik samt turistiska resurser. Nedan följer en sådan redogörelse.

Lidköpings kommun

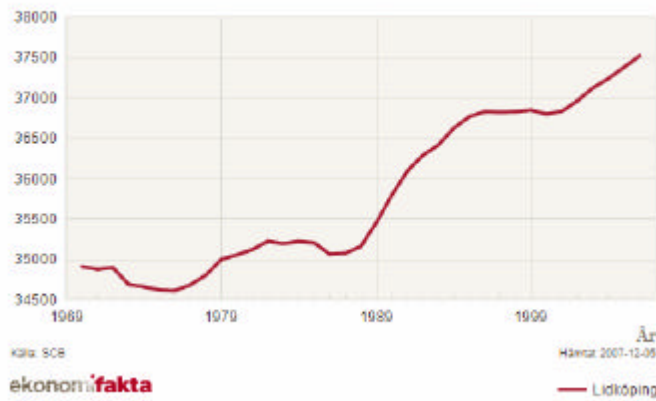
Beläget vid sydöstra delen av Vänern ligger staden Lidköping, även kallad "Lidköping vid Vänern" för att inte förväxlas med Linköping. Kommunen Lidköping bildades 1969 när man slog ihop sju landsbygdskommuner och Lidköpings stad. Idag bor cirka 37 400 invånare i kommunen, varav cirka 25 000 i centralorten. Om man ser hur folkmängden förändrats de senaste fem åren ser man en måttlig ökning av befolkningen. Den grupp som ökar mest är de mellan 45-64 år. Lidköping har en stabil ekonomi och en framtidsstro på att kommunen ska fortsätta att växa och att fler vill etablera sig i staden. Detta är något som framgår tydligt när man studerar Lidköpings gällande översiktplan.

Lidköpingsbygden är en utpräglad jordbruksbygd med ett bördigt och rikt jordbruksområde. Fisket har också haft en betydande roll med sin 22 mil långa Vänerkust. Handeln, hantverk och sjöfart har funnits med som viktiga ingredienser långt tillbaka i tiden. Sjöfarten har varit och är en av de viktiga näringsgrenarna. Vänerhamn AB har idag möjlighet att ta emot lastfartyg med ett tonnage på upp till 3 500 ton. De varor som man mest fokuserar på är kol, koks, olja, foder och gödning. Thunbolaget Lidköpings rederi (ett av Sveriges största) ligger även i anslutning till hamnen.

Vad gäller handeln så har Lidköping en marknadsplats, "torget" med Rådhuset, som en symbol för staden. Torget har fyllt en viktig funktion långt tillbaka i historien och gör så fortfarande. Man kan säga att handeln idag är välutvecklad och under ständig förändring. Idag har Lidköping ett näringsliv där små och medelstora företag är stort representerade. Bland de totalt 140 olika industriföretagen är maskinbyggare, plasttillverkare och livsmedelsproducenter störst representerade. Idag finns cirka 850 olika företag i kommunen. De största arbetsgivarna är Lidköpings kommun, Västra Götalandsregionen, Såtenäs Garnison och Lantmännen. Besöksnäringen fyller en allt viktigare funktion och här har kommunen bra förutsättningar med Kålland, Kållandsö och Ekens skärgård både vad gäller upplevelser och rekreation.

Befolkning

Folkmängd (Antal)

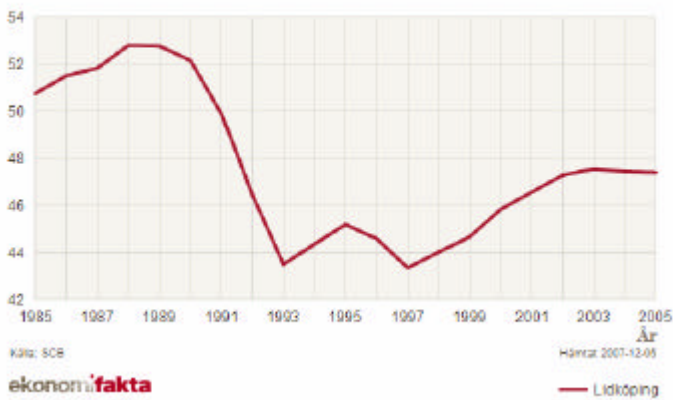
Företagande

Företagande (Antal/1000 inv)

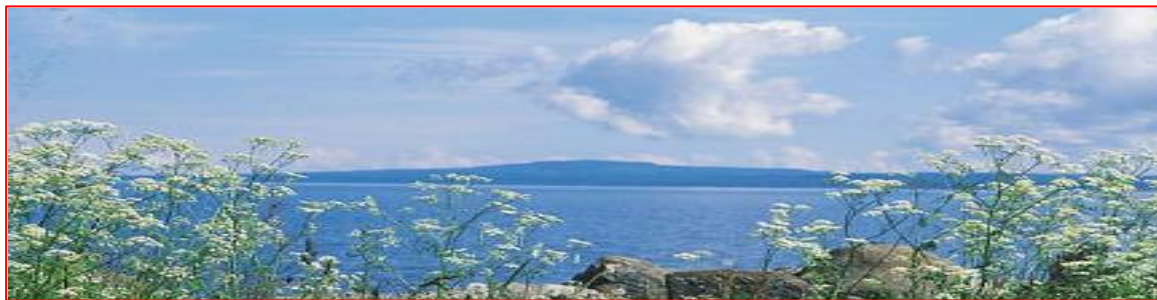

Arbetsmarknad

Förvärvsarbetande (Procent)

Götene kommun

Götene kommun ligger vid Vänerstranden med berget Kinnekulle som främsta kännetecken. Kommunen har 13 000 invånare och Götene är centralort i kommunen. Övriga större samhällen är Hällekis, Källby och Lundsbrunn. De senaste åren har kommunen arbetat hårt för att öka inflyttningen, bland annat genom att skapa nya bostadsområden med sjönära lägen. De senaste uppgifterna för befolkningsstatistiken visar att man lyckats i sin ambition.

På Kinnekulle finns det fantastiska natur- och kulturmiljöer. För att skydda speciellt känsliga eller hotade områden har stora delar avsatts som naturreservat och man har tagit fram skötselplaner för att bevara eller återställa dessa.

Götene är till stora delar en jordbruksbygd. Inom jordbruksnäringen finns det flera företag som är inriktade på bioenergi och ekologisk produktion.

Industrin, som svarar för 50 procent av alla arbetstillfällen, kännetecknas av stor bredd. Livsmedelsindustrin är den enskilt största branschen och svarar för hälften av alla industriarbeten. I Götene finns bl a ett av Västeuropas största mejerier, Arla Foods, och i Källby ligger livsmedelsföretaget Gunnar Dafgård med cirka 1100 anställda. Westergyllenkoncernens huvudkontor med tillhörande trähusindustri har sitt säte i Götene. Även plastindustri, verkstadsindustri, mineralullsindustri, grafisk industri, cementindustri, stenindustri och foderindustri finns representerade här.

Invånarna i Götene kommun deltar i ett aktivt och omfattande föreningsliv. Frikyrkoförsamlingar, fotbollsföreningar, simklubben och orienteringsklubben är några exempel på föreningar där man engagerar sig under sin fritid. I kommunen är cirka 160 föreningar aktiva som redovisar cirka 10 000 sammankomster per år.

Befolkning

Folkmängd (Antal)

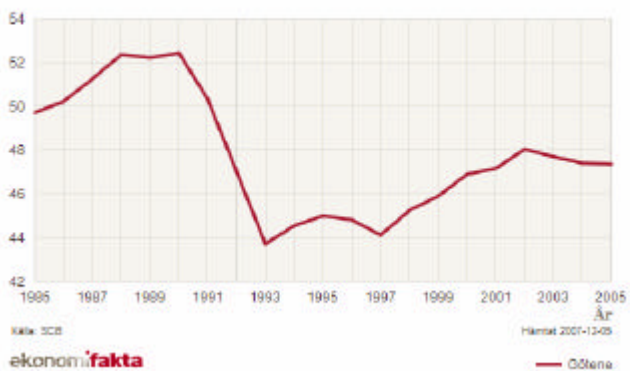
Företagande

Företagande (Antal/1000 inv)

Arbetsmarknad

Förvärvsarbetande (Procent)

Mariestad kommun

Ett naturskönt läge invid Vätern och en kuststräcka på ca 14 mil samt en vacker skärgård, sätter sin unika prägel på Mariestad. Skärgården kan liknas vid ett västkusten i miniatyr med nationalparken Djurö längst ut. I centrala Mariestad rinner även ån Tidån som mynnar ut i Vätern och norr om staden mynnar Göta Kanal.

Med en befolkningsmängd på 24 000 invånare räknas Mariestad som en småstad. Men Mariestad växer och med det efterfrågan på nya bostäder och positivt nog finns det ett brett utbud av hustomter. Just nu pågår också en byggnation av ett nytt sjönära bostadsområde. Förhoppningen är att nybyggnationen leder till inflyttning och därmed ett bättre skatteunderlag, som hela kommunen får glädje av.

En av Mariestads stora fördelar sägs vara att invånarna har nära till det mesta och framför allt en omedelbar närhet till sjön och hamnen. Här sjuder en framtidstro och en satsning på näringslivet som gör att nyföretagandet ökar. Det finns både stora nationella och internationella företag där de två största är Electrolux Home Products, som tillverkar kyl- och frysskåp, och Metsä Tissue AB, som är marknadsledande i Norden inom mjukpapperstillverkning. Kransorten Sjötorp domineras av företag verksamma inom turistnäringen. Man kan slå fast att handeln och tjänstesektorn är ett område som har utvecklats starkt under de senaste åren.

Följande tre områden anses vara Mariestads stora ”dragare”:

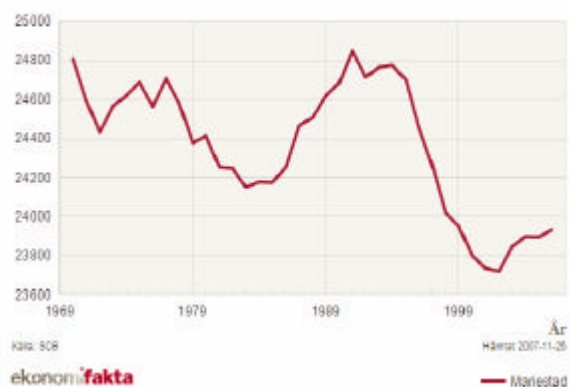
- Vätern
- Göta Kanal
- Det geografiska läget vid E 20

Den internationella turismen ökar för varje år. Beräkningar visar att sommarturismen ger handeln ett tillskott på cirka 15 miljoner kronor. Intresset för Mariestad är framför allt stort i Norge. Lägenheter som tidigare stått tomma hyser numera många norrmän, totalt har nästan 300 lägenheter fått norska ägare.

Mariestads gästhamn ligger i anslutning till centrumkärnan, vilket upplevs mycket positivt. Tills för något år sedan var det turistbyrå som ansvarade för gästhamnen. Men med tanke på att personal inte fanns tillgänglig efter vanlig kontorstid, lades verksamheten ut på en lokal båtförening. Detta har efter en utvärdering varit positivt i den bemärkelsen att det nu finns en större tillgänglighet för besökaren, samt att så kallade fribesök av övernattande gäster har kunnat minimeras.

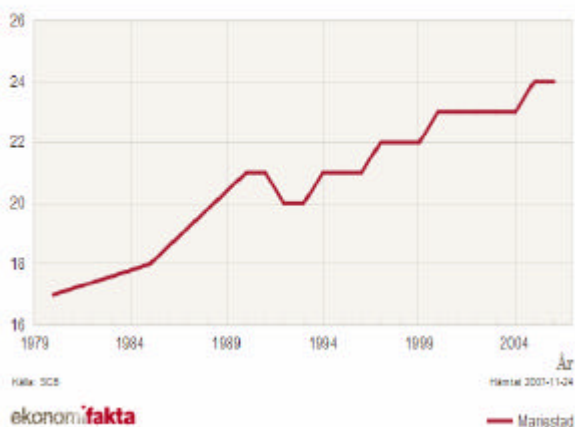
Befolkning

Folkmängd (Antal)

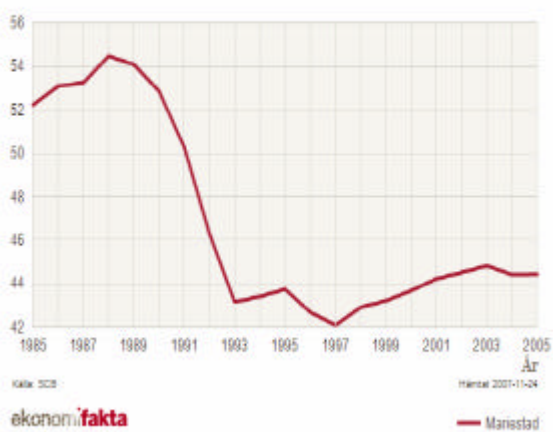
Företagande

Företagande (Antal/1000 inv)

Arbetsmarknad

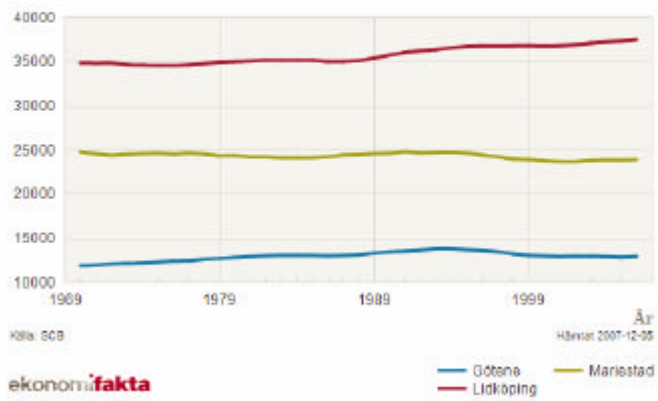
Förvärvsarbetande (Procent)

Jämförande statistik för de tre kommunerna:

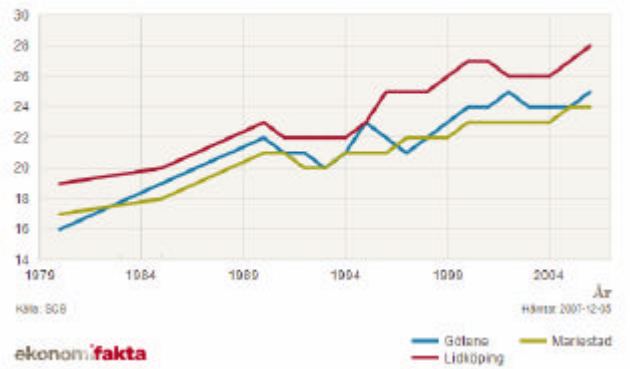
Befolkning

Folkmängd (Antal)

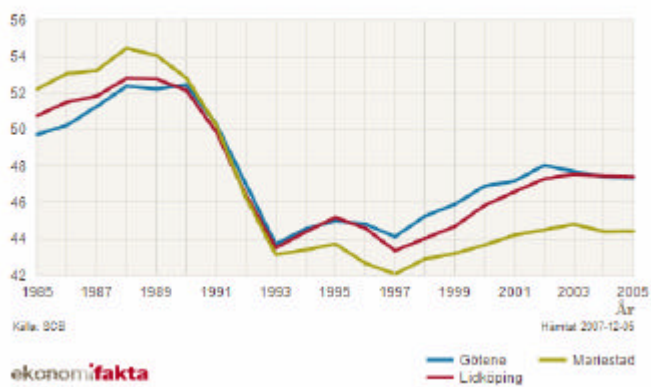
Företagande

Företagande (Antal/1000 inv)

Arbetsmarknad

Förvärvsarbetande (Procent)

Marknadsföring & Konkurrensstrategier

Målgruppsanalys och segmentering:

För att marknadsföring ska bli effektiv behöver man identifiera målgrupp/målgrupper, dvs vilka besökare man helst vill attrahera med sina produkter. Dessa kan segmenteras på olika sätt:

- Geografiskt
- Demografiskt (ålder, kön, inkomst)
- Psykografiskt, livsstil
- Beteende
- Behov

Genom att sätta en identitet och profil på kunden kan man dels utforma produkten på rätt sätt, och dels säkerställa att budskapet når fram.

=Rätt produkt till rätt kund

=Rätt information och kommunikation

(Remissutgåva: Ekoturistdestination Vänerskärsgården med Kinnekulle 2012. Handlingsplan för utveckling av naturnära besöksnäring med hållbart resande i biosfärkandidatområdet Vänerskärsgården. 2007)

I sin utredning identifierar Koucky & Partners (2006) följande målgrupper:

De utan tillgång till bil	De som väljer att resa utan bil
Cykelturister	Lokalbefolkning och sommargäster som cyklar
Tillresta utflyktscyklister	Vandrare
Kanot- och båtfolk	Ridintresserade

Samtliga målgrupper går att analysera ytterligare utifrån de olika segmenten ovan (geografi etc).

Lidköping & Götene:

Ett relativt enkelt sätt att göra en målgruppsanalys är att använda besöksstatistik från tidigare år. Olika kundregister kan personnummersättas och analyseras utifrån t ex geografi, inkomst, ålder, familjeförhållande etc. En sådan analys som gjorts på befintliga kundregister av Turistbolaget Läckö/Kinnekulle visar en tydlig överrepresentation av kunder i åldern 46-75 år med hög inkomst och förmögenhet. De är gifta och äger villa. Geografiskt är Stockolms/Södertälje A-region och Göteborgs A-region överrepresenterade. De betecknas som "Herr Bromma och Tant Östermalm". Vad man måste vara medveten om när man analyserar ett sådant här material är att urvalet är begränsat, och att man kan tänkas missa någon grupp. Det kan vara så att "Familjen Fjällräven" inte hamnar i samma register för att de har ett annat konsumtionsmönster.

Lidköping & Götene är kommuner med flera erkända turistmål, största dragaren både marknadsföringsmässigt och fysiskt är Läckö slott. Kommunerna har gemensam turistbyrå och samordnar till största delen marknadsföringen. Det första som möter ögat vid besök på hemsidan alternativt 2007 års stora trycksak/tidning är just Läckö slott. Vid en närmare titt på hemsidan under "sevärdheter" kan man läsa om bland annat Hällekis säteri, Läckö igen, Kinnekulle vandringsled, Rörstrands museum, Vänermuseum och Lasses grotta. I trycksak har man 2007 naturligt uppmärksammat Linnés 300-års jubileum. Även här trycker man på Rörstrand och Läckö slott. Även kultur, som teatrar, får en hel del plats långt fram i tidningen.

Naturligtvis kan man läsa om mycket mer än ovan sagda, hemsidan är informativ och trycksakerna skriver om både stort & smått. Som kritik kan man dock nämna att Lidköpings kommuns läge vid Vänern inte utnyttjas till sin fulla kapacitet. Lidköping som ändå definierar sig

som Vänerstad tycks halvt om halvt glömt bort att styrka den imagen. Man nämner båtturism och badplatser, Spikens fiskeläge nämns också lite kort men man måste nästan ha hört talas om det för att se platsen som en lockelse.

Inom båtturismen räknar man med att turisten har egen båt och marknadsföring av exempelvis turbåten M/S Magnus Gabriel är i stort sett obefintlig. Det finns dock på hemsidan en informativ översikt av olika sätt att ta sig runt i kommunen med kollektivtrafik, cykel, till fots och med bil. Den helhetsimage man förmedlar idag stämmer väl överens med den målgruppsanalys som utförts då utbudet i trycksak och på hemsida andas kultur, om än i alla dess former. Oavsett om man vill behålla denna image och målgrupp kan det vara klokt att samarbeta med fler orter runt Väneren för en hållbar och utvecklingsbar turism där just vattnet har en prioritet.

Mariestad:

Mariestad kommun har under några år arbetat intensivt med sitt varumärke. En ny grafisk profil är under bearbetning och man har kommit fram till tre kärnord som ska utgöra stommen för själva profilen:

- Tryggt
- Säkert
- Inspirerande

Till grund för arbetet har man låtit göra interna (dvs riktade till Mariestadsbor) enkätundersökningar, mängder av intervjuer osv. Resultatet blev att imagen inte var så ljus. Framför allt så såg man att det fanns en utpräglad dålig "självkänsla" hos invånarna när det gäller Mariestad som kommun att leva och bo i. Idag går 10 % av kommunens anställda en utbildning i varumärkeskännedom.

Till skillnad mot t ex Smögen som också har ett kustnära läge, vill Mariestad inte alls nå samma målgrupp, det vill säga ungdomar. Istället marknadsför man sig mot barnfamiljer och "quality time"-människor, dvs människor som är 50+. I dag finns det 3,3 miljoner som fyllt 50 år i Sverige, och det är en gigantisk marknad bara det. Man vill med andra ord vända sig till målgrupper som uppskattar det lite lugnare tempot.

Tillgängligheten till parkering i staden är god och bedöms vara tillräcklig, förutom när vissa events ordnas i staden. I centrum finns också ett handelscentrum, där man finner en mångfald av olika butiker. Dock finns ingen affär som säljer souvenirer. Då får man bege sig till Sjötorp eller Lyrestad som ligger utmed Göta Kanal.

Från näringslivets sida finns en uttalad önskan om att verkligen satsa på besöksnäringen men här ser man mer Mariestad som en "sommarstad". Och man vill gärna profilera sig med hjälp av den nya "Sjöstaden" som håller på att etableras. Vid olika arrangemang i kommunen samverkar man, förutom med turistbyrån också gärna med de olika idrottsföreningarna. Man säger vidare att det idag tyvärr inte finns någon gemensam vision mellan privata aktörer och kommunen. Detta vill man gärna utveckla.

Mariestad har valt att samarbeta med flera kommuner eftersom man anser att det är både för kostsamt och svårt att konkurrera med andra kommuner. Man anser också att man når en större effekt av samarbete över olika gränser. Idag finns en samverkan med upplevelseområdet Göta Kanal Väst där man får en stor exponering som är oerhört värdefull. Vidare samverkar man med andra kommuner i Destination Skaraborg samt den nu ekonomiska föreningen Fågelvägen, och då främst med Hornborgasjön. Vad det gäller biosfärkandidatområdet med utgångspunkt Väneren säger man sig inte riktigt veta hur man ska gå till väga med marknadsföringen.

Slutsats och rekommendationer för kommunerna

Det är nödvändigt att den övergripande marknadsföringen av biosfärkandidatområdet sker inom ramen av själva projektet. Vidare bör man försöka att samla de ingående aktörerna kring en gemensam vision. Entreprenörerna bör därefter utveckla sin egen marknadsföring som man kopplar till den officiella webbsajten. Idag finns det inte någon strategisk marknadsföringsplan över hur man vill gå tillväga med sin marknadsföring. Om tittar på hur trenderna inom morgondagens turism ser, så ser man t.ex. att:

- Befolkningen blir allt äldre och har en större disponibel inkomst än tidigare generationer. Det kommer att innebära en större efterfrågan på aktiviteter, logi mm även under lågsäsong.
- Hälsomedvetenheten väntas öka och därför kommer de aktiva semestrarna öka i popularitet.
- Den genomsnittliga kunskapsnivån ökar och därmed efterfrågan på temaresor och egenorganiserade resor inom kulturområdet.
- En ökad kritisk attityd till kvalitet och förhållandet pris-kvalitet innebär att de artificiella turistmålen väljs bort till förmån för de autentiska och mer personliga. Efterfrågan på lokal kultur och närhet väntas öka.
- Vår livsstil förändras gradvis och fritidsbeteendet blir mer personligt och förskjuts mot det enkla. Efterfrågan på arrangemang i relation till egna hobbies väntas öka.
- Internets betydelse för information, köp och service samt en visuell presentation av rese målet kommer att öka ännu mer.
- Miljömedvetenheten kommer att öka och med den en efterfrågan på hållbara resmål, där natur och lokalbefolkning kommer att spela en viktig roll.

Med tanke på dessa trender kan vi konstatera att biosfärkandidatområdet är mycket intressant ur ett turistiskt perspektiv. Det ligger således helt rätt i tiden och det skulle vara ett mycket intressant område att utveckla.

En avhandling gjord hos ETOUR, Turismforskningsinstitutet, visar att även guideböckernas beskrivningar av turistdestinationer i Sverige har stor betydelse för vad turisterna väljer att se och var de stannar för att rasta. Vidare att det finns en attraktionsskugga i de tyska guideböckerna. Så vid en internationell marknadsföring bör man fokusera på denna marknadsföringskanal. Med tanke på detta så förslår vi att aktörerna som redan arbetar i området och de aktörer som står inför en eventuell uppstart, tar en kontakt med dem som producerar utländska guideböcker.

Det är mycket positivt att det förekommer ett samarbete kommunerna emellan. En sådan samverkan förutsätts dessutom vara baserad på en gemensam föreställning om destinationen som produkt. Vår genomgång har visat att i biosfärkandidatområdet finns unika natur- och kulturvärden, med stor utvecklingspotential för rekreation och turism. En förbättring av utbudet av såväl infrastrukturen som turistiska attraktioner, skulle skapa ett bättre underlag för turistnäringen. En rekommendation är dock att man marknadsför sig mot fler målgrupper och skapar fler turistsäsonger. Vidare kan man försöka skapa en större samverkan med kommunernas

vänorter som ett led i att marknadsföra sig även utomlands. Vid en förfrågan över hur Biosfärområdet Kristianstads Vattenrike har arbetat med att synliggöra sitt område, kom följande fram: Policyn har varit att växa i takt med hur många besökare man kan ta emot. Det betyder att man inte vill marknadsföra sig utanför den egna regionen innan man har ett väl fungerande nätverk av entreprenörer med rätt kompetens. Idag finns endast ett fåtal entreprenörer verksamma i området och många har svårt att få ekonomi i sin rörelse. Men inom ett par år förväntas ett nytt Naturum stå klart och det tror man ska skapa en mer naturlig utgångspunkt för besökare. Ett samarbete har också inletts med ett annat liknande biosfärområde i Tyskland.

Ytterligare en förutsättning för ett utvecklat samarbete i biosfärområdet är att även den offentliga sektorn stöttar finansiellt. Det krävs också en helhetssyn på utvecklingsarbetet och samsyn i produktionen, från alla parter. Alla måste fullfölja sin roll för att turisten skall få en bra produkt. Det är också av största vikt att det finns ett etablerat nätverk av entreprenörer och arbetskraft med rätt kompetens. Turistens upplevelse av destinationen beror på hur de olika delarna samverkar samt att det finns en kvalitet i alla led. Ett stort hinder för utveckling av turism beror ofta på brister i turistinformation och otillräcklig skyltning. Förbättrad skyltning för dem som reser i eller passerar genom området är angeläget. I Lidköping ska även ett nytt Naturum byggas som skulle kunna bli en utgångspunkt för alla besökare inom området.

Vid en jämförelse med andra regioner ser vi att t ex Göteborg & Co har uppnått en mycket god effekt genom att samverka och samarbeta, inom offentlig och privat verksamhet. Det anses vara den mest effektiva marknadsföringen av Göteborg. I många regioner finns en uttalad vilja till samverkan men det är ändå en inte helt lätt ekvation att lösa. Och det räcker tyvärr inte att endast marknadsföra sin produkt man måste också bevisligen kunna leva upp till det man marknadsför, både vad det gäller kvalitet och kontinuitet. Ett gott värdskap är därför av högsta vikt.

Samhällsplanering

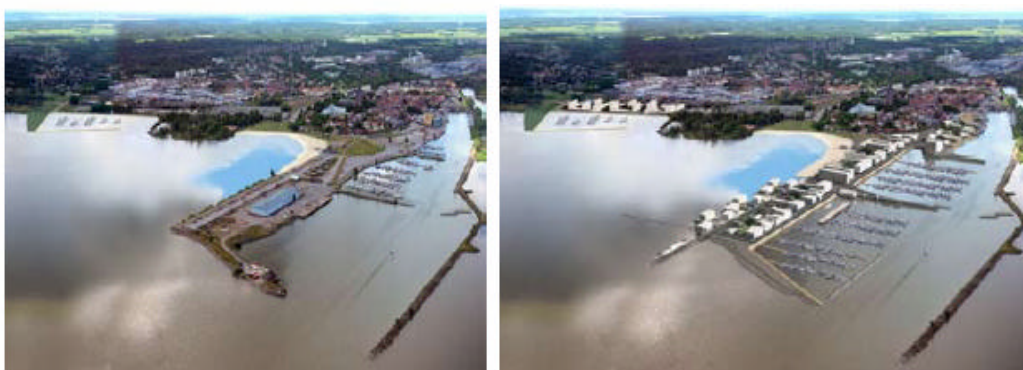
År 2005 antogs visionen "Det goda livet" för Västra Götaland. Visionen är skapad i samverkan mellan Västra Götalandsregionen och de fyra kommunförbunden i Västra Götaland (Göteborgsregionen, Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodal). Visionen ska vara en plattform för insatser för att stärka Västra Götaland som en attraktiv region att bo och verka i. Visionen ska följas av *mål, strategi och åtgärder*. Att ta fram mål mm för respektive område är ett ansvar för de aktörer som äger frågorna (www.vgregion.se). Nedan studeras biosfärkandidatområdets tre kommuners översiktsplaner, då främst byggnadsplanerna. Vad satsar respektive kommun på och kan man se en turistisk satsning i planerna?

Mariestads kommun:

Efter en internationell arkitekttävling som lanserades 2004 i syfte att finna lämplig utformning av hamnområdet Sjöstaden har kommuninvånarna under sommaren 2007 haft möjlighet att tycka till om valda förslag. Efter utställningen kommer planförslaget att bearbetas med utgångspunkt från inkomna synpunkter. Inkomna synpunkter kommer att sammanställas i ett utställningsutlåtande.

Man anser att Hamnpiren, Karlsholme och området nordväst om Strandvägen (härefter benämnt som Sjöstaden, se översiktsbild ovan.) utgör strategiskt viktiga delar av staden för att ytterligare förstärka Mariestad som Vänerstad. Bild nedan till vänster visar hur området ser ut idag och bild till höger visar området efter planerade byggnationer. Arbetet är planerat att ske i sex etapper.

Källa: www.mariestad.se

Man avser även att bygga ut strandpromenaden och detta ska ske oberoende av och i snabbare takt än övrig bebyggelse.

I en samrådsredogörelse för projektet Sjöstaden redogörs för berördas åsikter. Nedan ges exempel på utvalda kommentarer som anses vara väsentliga för denna rapport.

Sjöfartsverket yttrar: *"Mot bakgrund av att fartygstrafiken på Mariestad begränsas till passagerarbåtar och fritidsbåtar kommer Sjöfartsverket att anpassa farleden till den nya sjötrafikbilden. Det kan innebära en viss minskning av antalet sjömärken samt en reducering av farledsdjupet"* (Sjöstadens samrådsredogörelse). Detta är ytterst relevant för framtida passagerar / turbåtar som ska trafikera området. Minskar möjligheten att utöka med exempelvis färjetrafik från Värmlandsnäs och större turbåtar till Läckö?

Angående de tilltänkta konferenscenter och hotell som planeras har man delade åsikter. Kultur- och fritidsnämnden anser att; *"volymen på hotellet och konferensanläggningen bör minskas"*. Byggnadsnämnden anser dock att; *"det har en bra placering i området vid roten av den nya stadsdelen."* Vidare kommenterar byggnadsnämnden planens hållbarhet som året-runt attraktion; *"Planen har delvis en karaktär av "sommarkatalog". Det är önskvärt att Sjöstadens attraktionskraft hålls så hög som möjligt under en stor del av året. En genomtänkt idé för detta vore önskvärt. Pirplatsen är viktig och dess betydelse förstärks av kanalen. Funktionen under sommaren är given men fler attraktioner behövs för övriga årstider."* Man har inom kommunens nämnder klart olika synvinklar, ett samarbete och konsensus inför vilka satsningar man ska prioritera är ett måste för en hållbar turistisk utveckling. Vad ska agera som attraktionskraft för besökare?

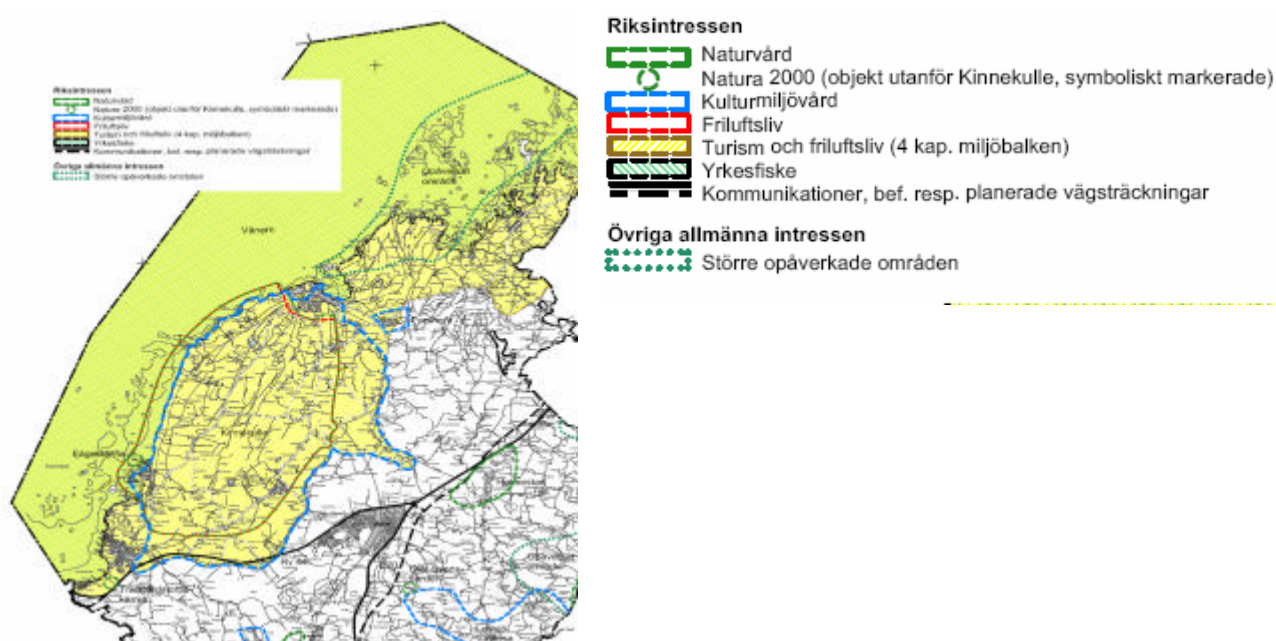
Vänerprofil fastighetsförvaltning AB är positiv till den utveckling av hamn- och strandområde som planen utgör. Man efterfrågar en vågbrytare för att skydda de yttre båtplatserna och föreslår även att den skulle kunna användas som gästbrygga i samband med evenemang i hamnen.

Vidare har flera åsikter om bebyggelsen på piren, där tankar om större grönområde längs med piren samt lägre eller ingen husbebyggelse lyser igenom. Klart står att förändringar kommer att ske, i vilken utsträckning det blir presenteras i en slutlig rapport under vintern 2007/2008.

Götene kommun:

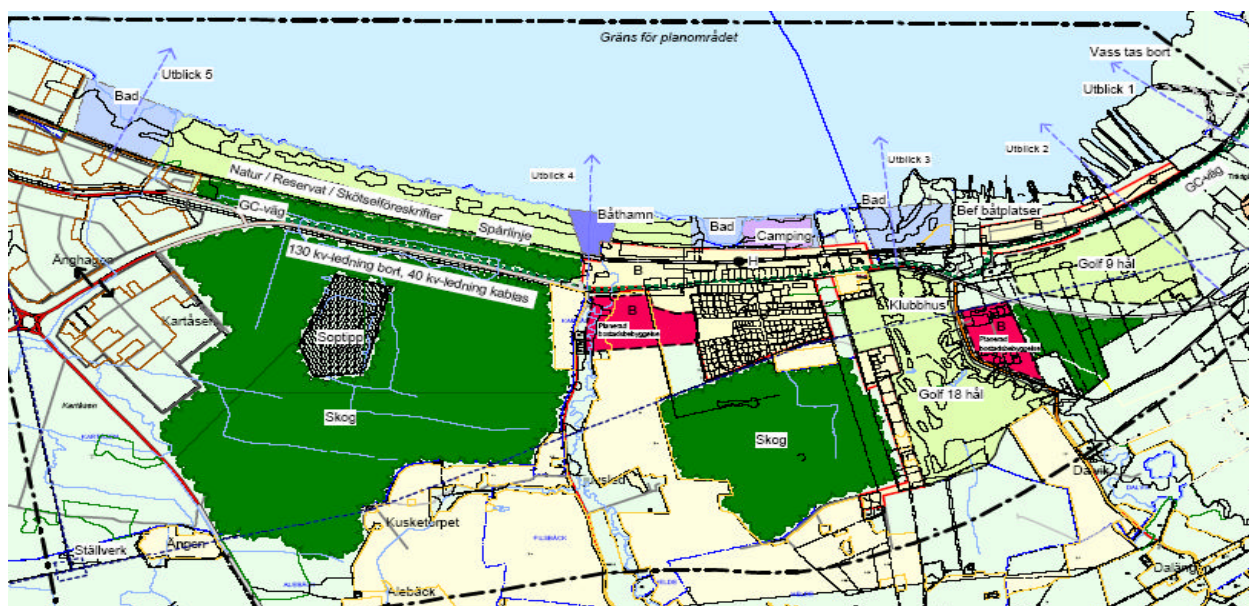
Götene skriver i sin översiktsplan från 2005 om turismen;

”Besöksnäringen skall utvecklas till en betydelsefull näring som skapar tillväxt inom Götene kommun. Turismutvecklingen skall kännetecknas av hållbarhet, kvalitet och samverkan. Lättillgängliga besöksmål skapar trivsel och en positiv attityd hos besökaren. För att lyckas med en hållbar turismutveckling krävs också goda förutsättningar för nyetablering av produktägare och utveckling av befintliga produktägare med speciellt fokus på de aktörer som vill/kan utvecklas till ”året-runt-verksamheter”.../”(Götene kommuns framtidsplan 2005:17).

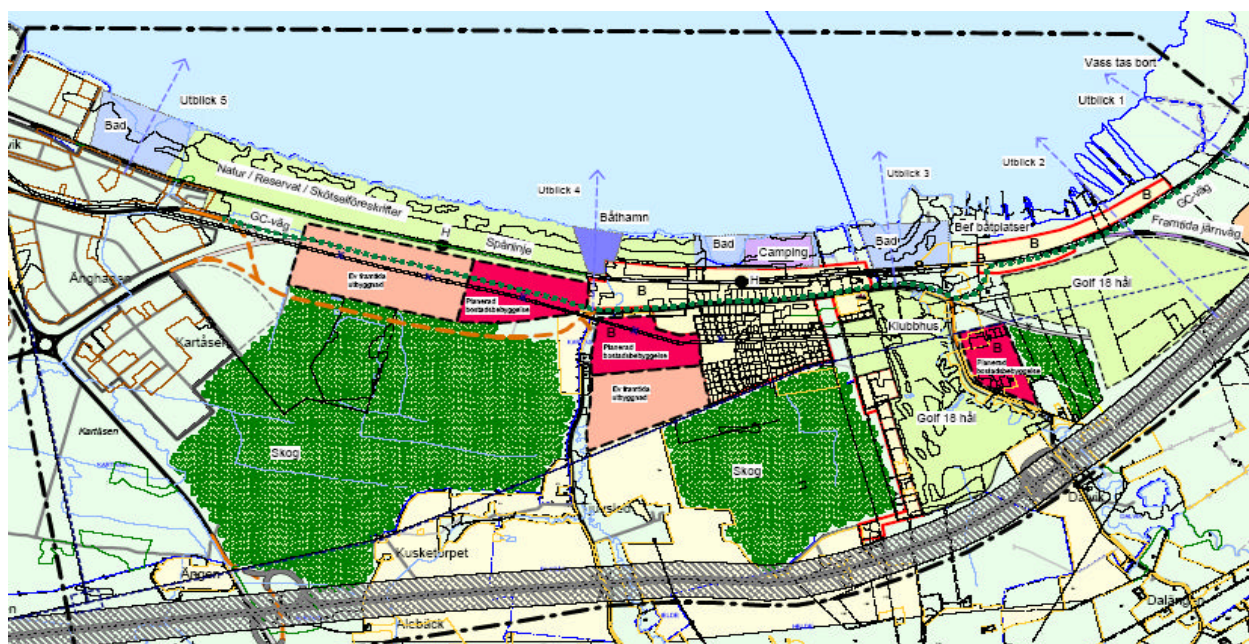

Man satsar stort på att bygga ut infrastrukturen, både bilvägar, cykelstråk och järnvägstrafik ligger i fokus. Som man kan se på kartan med beskrivning så är hela det gulmarkerade området av riksintresse för turistisk utveckling.

Källa: www.gotene.se

Bebyggelse Kinnevikens etapp 1. (rosa markering avser nybygge av bostäder)

Bebyggelse Kinnevikens etapp 2

Källa: www.gotene.se

Ovan ses planerna på utveckling av Kinnevikens. Det är Lidköping och Götene som gemensamt tagit fram en fördjupad översiktsplan för området. Man satsar på fri utsikt och upprustning av båthamn, badplatser och golfbanor.

Sammanfattningsvis satsas det inom samhällsplanering främst på infrastruktur, vattennära områden, friluftsområden och företagande. Ur en turistisk synvinkel ligger Götene samhällsplanering väl i tiden och satsar medvetet både inom fysiska markplaner och inom utveckling av produktion/näringsliv.

Lidköpings Kommun:

I Lidköpings översiktsplan (antogs 2003) finns en klar och tydlig planering för bebyggelse i staden och tätorterna runtom i kommunen, det satsas främst på bostäder. Man har som målsättning att; *Skapa attraktiva och trivsamma bebyggelsemiljöer där estetik, funktion och hållbarhet samverkar. Ta vara på kommunens natur- och kulturvärden vid bostadsbyggandet.*

Källa: www.lidkoping.se

Tv: Riksintresse turism & friluftsliv. Th: översiktskarta Lidköpings kommun.

Området i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärdena. Inom området skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets intressen, särskilt beaktas vid bedömningen av eventuell exploatering eller andra ingrepp i miljön.

Riksdagen har antagit ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design. Byggnadskonst är en treenighet där konstnärligt uttryck, funktion och hållbarhet skall samverka. Sambandet mellan dessa tre egenskaper är en utgångspunkt för programmet.

Samhällsbyggnad i Lidköpings kommun har givit Liljewall Arkitekter AB i uppdrag att visualisera de idéer och tankar som kommunen har för utveckling av Västra hamnen med mera. Området avgränsas av Lidan - Kållandsgatan - Läckövägen - Toftabäcken och Vätern.

Planerad byggnation av hamnstaden.

Man skriver på hemsidan att; "Målbilden är att skapa en ny stadsdel - Hamnstaden - centralt i Lidköping. Här bor, arbetar och vistas tusentals nya och gamla lidköpingsbor samt besökare från när och fjärran. Hamnstaden vänder ansiktet mot vattnet och är länken mellan Nya Staden och Vänern. I Hamnstaden finns alla förutsättningar för en modern stadsmiljö med attraktivt boende för livets alla skeden och nya mötesplatser för kultur-, fritids- och naturupplevelser. Hamnstaden innehåller dessutom ett aktivt sjöliv och verksamheter som är utåtriktade och tillför rörelse och liv till stadsdelen."

I planen för friluftsliv- och fritidsanläggningar skriver man att; "Friluftslivet och en aktiv fritid är viktigt för människors hälsa och välmående." Dagens turister söker i högre grad kultur och naturupplevelser före sol och bad. Det finns från turistsidan ett växande intresse för aktiva semestrar, bl a genom cykling. "Kultur på väg i Skaraborg" och utredningen "Upptäck landskapet" kan utgöra underlag för planering av cykelleder (fakta från 2002). Efterfrågan på organiserade aktiviteter i form av äventyrsfärder, vildmarksupplevelser, överlevnadskurser, kulturreisor och liknande förväntas växa. Inom detta verksamhetsområde finns stora utvecklingsmöjligheter.

Slutsatser angående samhällsplanering:

Man kan se att alla tre kommunerna på något sätt arbetar efter Västra Götalandsregionens plan "Det goda livet" vad gäller utveckling och turistiska satsningar i kommunerna. Mariestad är i en bebyggelsefas som kan anses gynna turismen och näringslivsutvecklingen. Götene satsar starkt på infrastrukturen, då främst utbyggnad av E20. För Lidköping är det ur turistisk synvinkel mycket friluftslivssatsningar som gäller.

Ett samarbete kommunerna emellan med just turism i fokus och förhoppningsvis ett tillvaratagande av biosfärskandidaturen bör ur ett hållbarhetsperspektiv skapa en frodig tillväxt för just turismen.

Turistresurser i biosfärkandidatområdet

Ett vidsträckt område fullt av intressanta resurser.....

Vid foten av Kinnekulle konstaterar Carl von Linné att *"berget är bland de märkvärdigaste i riket för dess synnerliga belägenhet"*.

Runt Kinnekulle har det utvecklats ett inspirerande kulturklimat och många konstnärer finner här sin inspirationskälla. "Vårrundan" som ordnas den första helgen i mars varje år, är ett uttryck för detta. Då öppnar konstnärer och hantverkare upp sina ateljéer för besökarna som får ta del av den rika kulturen. "Vårrundan" på Kinnekulle anordnas av de medverkande aktörerna med stöd av Götene kommun och Näringslivsföreningen i Götene.

Den 18 juni 1746 skrev Carl Von Linné:

"Mariestad är liten, men behagelig, bygd med små, dock täta trähus, gatorna äro räta och ljusa".

I Mariestads kommun finns en unik gammal kulturmärkt teater. Här anordnas kulturevenemang och föreläsningar. Varje år arrangerar Riksteaterföreningen cirka tio föreställningar. Dessa arrangemang ordnas till mesta del för kommunens invånare, då den är stängd över sommaren. Kultur - och skörde festen i september har arrangerats i fyra år. Speed Art & Design är ett bil och "fart"-evenemang som arrangeras med cirka fem års mellanrum. Ideellt arbetande människor driver detta enormt populära event, som sträcker sig över två dagar, där kommunen för övrigt är huvudsponsor.

Inventering av sevärdheter och turistattraktioner

Bygden har en skatt av sevärdheter och turistiska attraktioner. Den är rik på unik natur, medeltida kyrkor, herrgårdar, fornlämningar och äldre byar med mera. Med anledning av att det finns så mycket sevärt i området har vi valt ut de som har störst relevans i förhållande till den sjönära turismen. Man kan konstatera att attraktionerna ligger som ett pärlband utmed Vänerkusten.

1. Ekens skärgård har en rik flora och fauna. Här kan man vistas i orörd natur och upptäcka tusentals olika öar, holmar och skär.

2. Läckö slott är Västsveriges mest besökta turistmål och här erbjuds förutom utställningar och guidningar även opera och sommarkonsert och sightseeingturer med MS/ Gabriel ut i Ekens skärgård. (Under 2010 invigs **Naturum** som kommer att ligga i anslutning till Läckö Slott. Här kommer besökarna kunna ta del av och lära om främst traktens natur- och djurliv.)

3. Spikens fiskeläge är EU:s för närvarande största insjöfiskeläge och ett välbesökt turistmål som kan liknas vid ett "mini-Smögen" med flertalet fiskebodas som har försäljning av rökt fisk.

4. Stola Herrgård har anor från medeltiden och är ett mycket välbevarat karolinskt herresäte. En plats där besökaren får njuta av en detaljerad och vacker interiör.

5. Vänermuseet är "den stora sjöns och vattnets museum" med utställningar och aktiviteter för både barn och vuxna. Här bedrivs även forskning inom biologi, humaniora, arkeologi och maritim arkeologi.

6. Rörstrand med fabriksbutiken är den stora attraktionen inne i Lidköping. Rörstrands museum som ligger i anslutning till butiken visar unika porslinsföremål som tillverkats under 300 år.

7. Torget i Lidköping med Rådhuset i mitten är en symbol för staden där man bland annat har en stor marknad varje lördag dit många knallar söker sig.

8. Limtorget är den äldsta delen av Lidköping som blev kvar efter branden år 1849. Här kan man se utställningar, hantverkare och besöka café.

9. Blomberg är hemmahamn för vikingaskeppet **Sigrid Storråda**. Skeppet har norska Gokstadskeppet som förlaga och är ett av världens största havsgående vikingaskepp som har fullt passagerartillstånd.

10. Husaby Här döptes Sveriges förste kristne kung, Olof Skötkonung, av den engelske munken Sigfrid cirka år 1000. Den medeltida kyrkan i Husaby är Sveriges första biskopskyrka och har flera inventarier bevarade från denna tid. I Husaby finns även en biskopsborg som håller på att restaureras.

11. Högkullen/Kinnekulle Utsiktstorn ligger på Kinnekulles topp och är byggt 1892. Härifrån ser man i klart väder minst 50 kilometer bort över land och sjö (och stora delar av biosfärkandidatområdet)!

12. Stenbrottet Här bröts 1892-1979 kalksten till cementframställning. När cementtillverkningen lades ned restaurerades brottet och en konstgjord sjö med ädelfisk anlades. I stenbrottet kan man se 40 meter av Kinnekulles lager av kalksten. I stenen syns fossil (förstenade djur) av bläckfiskar och kräftdjur som levde i havet för 400 miljoner år sedan, då bergarten bildades.

13. Hellekis Säteri På Kinnekulles västsluttning finns många stora gods men bara Hellekis säteri är tillgängligt för allmänheten genom att man där kan besöka den vackra slottsparken fylld med exotiska trädslag, rosenträdgård och en av Sveriges största perennodlingar. Här finns också Hellekis Trädgårdscafé & Kök i orangeriet som lockar många besökare.

14. Falkängens hantverksby ligger i en historisk gammal bruksmiljö. Det är de gamla arbetarbostäderna som numera inrymmer små hantverksbutiker och ateljéer och i ett av husen finns vandrarhem och café.

15. Forshems kyrka är den enda gravkyrka i Norden som är vigd till "vår Herre Jesus Kristus och den Heliga gravens ära". Kyrkan blev ett pilgrimsmål på den tiden då islam förhindrade vallfärder till Jerusalem. I anslutning till kyrkan ligger Forshems stenmuseum med gravkonst från sju sekler. Forshems Gästgivaregård är en av Sveriges äldsta gästgivaregårdar.

16. Medeltidens Värld Utanför Götene pågår uppbyggnaden av Medeltidens värld. Det stora medeltidsintresset i spåren av Jan Guillous romantrilogi från korstågstiden är utgångspunkten för projektet. Ambitionen med projektet är att skapa en populär arena för upplevelser med medeltiden i centrum.

17. Lugnås Minnesfjäll har en av världens få kvarnstensgruvor. Här kan man få guidning om arbetet i grottan i gamla tider.

18. Gamla stan i Mariestad har vacker gammal trähusbebyggelse och här reser sig domkyrkans höga torn som en vägvisare för resenärer till sjöss och på land.

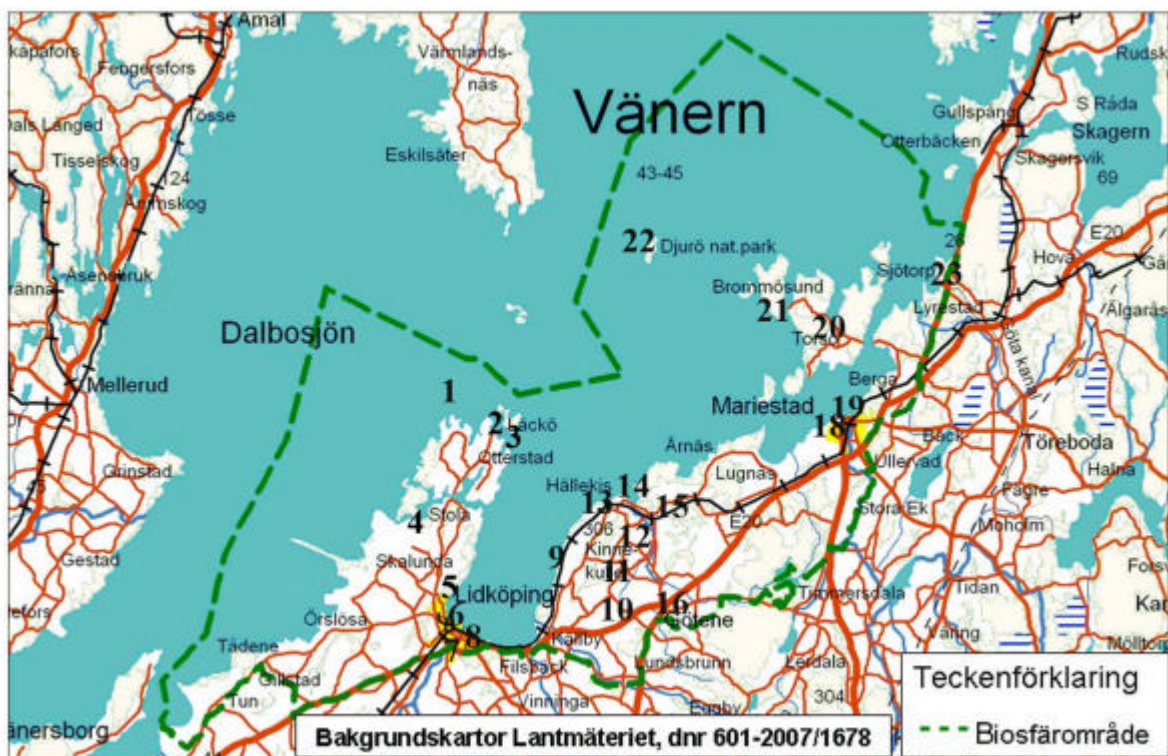
19. Karlsholme Folkpark är det största aktivitetsområdet i Mariestad. Parken ligger på en udde alldeles intill Vänern.

20. Torsö är Vänerns största ö och hit kan man ta sig både via landsväg och sjöväg.

21. Brommö är ett attraktivt utflyktsmål i Vänern. Hit tar man sig med personfärja. På Brommö kan man ta del av underbara stränder och vandrings- och cykelleder.

22. Djurö är en nationalpark mitt i Vänern och erbjuder ett rikt växt- och fågelliv. Här finns också möjlighet att hyra en stuga för övernattning.

23. Sjötorp är ett litet samhället som ligger vid Göta Kanals inlopp från Vänern. Här finns ett helt nyöppnat besökscenter med turistinformation, cykeluthyrning, souvenirshop, kanalmuseum och motorsamlingar.

Stränder som turistisk resurs

Vänern är västra Europas största innanhav, fem gånger större än Mälaren. Stränderna är sammanlagt lika långa som hela den svenska västkusten. Vid Vänern kan man uppleva storslagna vyer, orörd natur och en tyst skärgård. Befinner man sig mitt ute på sjön ser man överhuvudtaget inte land i någon riktning. I Vänern finns 22 000 öar, holmar och skär.

Ca 50 % av Vänerns kustlinje är bebyggd, då med öar med broövergång inräknade. Det betyder att det är svårt att ta del av Vänerns stränder om man inte är båtturen. Andra hinder är vägbommar liksom bristen på parkeringsplatser och dålig skyltning.

Undersökningar visar också att Vänerns stränder och skärgårdar sakta men säkert håller på att växa igen av buskar och träd. Tidigare kala skär, öar och stränder förbuskas.

Nedan följer en enklare kartläggning av de stränder och strandängar. Många utav dessa kan man även nå ifrån land.

Mariestad

Mariestads kommun har en stor skärgård som är viktig ur natursynpunkt och för friluftslivet.

- Sandviken- kommunal badplats, framkomligheten till området är bra med både bilväg och cykelbana.
- Torsö Sandvik - kommunal badplats men marken ägs av stiftet. Framkomligheten till området är bra med en bilväg. Från Torsö camping går det också en vandringsled alternativt cykelled till badstranden.
- Torsö Skräddaretorp - kommunal badplats. Framkomligheten till området är bra med en bilväg. Mellan Skräddaretorp och Hattarevik går det en vandringsled på cirka 1 km, men denna skulle behöva märkas ut.
- Torsö Hattarevik - kommunal badplats. Framkomligheten till området är bra med en mindre bilväg.
- Hovdens södra sandstrand - kommunal badplats. Hovden ligger i ett naturreservat och i området finns ingen bebyggelse.
- Hovdens norra sandstrand - Sandstranden ligger avsides och är inte lätt att hitta. Besökare som ankrar vid uthamnen Lindökroken brukar besöka stranden för dagsutflykter med sina jollar.
- Rövarsand Brommö - på Brommö finns det cykelvägar och vandringsleder. Man tar sig lätt till badplatsen med cykel, som man antingen har tagit med sig på färjan eller som man har hyrt vid färjeläget.
- Stora vite sand, Brommö- man tar sig lätt till badplatsen med cykel, som man antingen har tagit med sig på färjan eller hyrt vid färjeläget.

- Björsättersviken - i området finns en småbåtshamn och det finns en mindre asfalterad väg ut till hamnen. Idag saknas parkering.
- Torsö Skeberga - förr gick färjan mellan Torsö och Mariestad här ifrån. Idag saknas parkering.
- Dillö Gårdsviken – lite längre ut på halvön Orren finns en båtplats. Området kan göras mer tillgängligt för allmänheten, då det är ett mycket fint besöksmål.

Övriga stränder:

- Snapen
- Ekuddens camping

Götene Kommun

Götene kommun har en mindre skärgård om man jämför med Mariestad och Lidköping.

- Björkullasand – kommunal badplats med en mycket dålig framfartsväg. Men ett mycket naturskönt område i ett Natura 2000-område.
- Blomberg – kommunal badplats.
- Sjöråsviken – skyddad vik vid Hällekis. Området har vandringsled, fågel- och utsiktstorn. Parkeringsmöjligheter finns vid tornet och båthamnen.
- Årnäs – i området finns en borgruin samt parkering. Inget badvänligt område.
- Forshemsviken – ett sjönära utflyktsmål med lugnt läge. Underbart friluftsställe med anledning av en lång brygga som leder ut till ett skär, Luststenarna. Här finns båthamn och vandringsled.

Övriga stränder:

- Jutan
- Hällekis camping
- Källby

Lidköpings kommun

För Lidköpings kommun är Kållands skärgård en stor tillgång. Skärgården är Sveriges största sammanhängande sötvattensskärgård.

- Villa Giacomina och Villabadet – kommunal badplats som ligger nära bebyggelse. I området finns ett café och en park i anslutning till stranden. Tillgängligheten till området är bra med både cykelväg och bussförbindelser från centrum. Parkeringsmöjligheter finns.
- Lillesjö – ligger på västra Kållandsö. Området är ett mycket fint utflyktsmål. Här finns fina strövområden och en liten båtbrygga.

Övriga stränder:

- Läckö
- Framnäsbadet
- Sandbäcken
- Filsbäcksbadet
- Truvebadet

Slutsats:

Sammanfattningsvis kan man säga att naturvårdsplanen ger oss en tydlig bild över vad som behöver göras för att hålla stränder och strandängar öppna. Med anledning av den stora regleringen av Vänern som betyder att vattennivån hålls på en lägre och jämnare nivå, sköljs inte stränder och bergshällar längre över som förut. Detta betyder att man nu istället måste mer handgripligen röja buskar, sly, vass och träd och detta kommer att kräva omfattande resurser.

En tanke vore att med chartrade båtar skapa resepaket där man som turist får komma ut i naturen och göra en insats genom att hålla skär och stränderna rena från vass mm. Vad man då erbjuder är en mer äventyrlig och fysisk semesterupplevelse, samtidigt som man kan njuta av naturen, sjön och känna att man gör en viktig insats.

Fiske som turistisk resurs

Inom Biosfärkandidatområdet Vänerskärgråden med Kinnekulle finns ett rikt och varierat sportfiske med många fiskevatten att välja på. Här kan man fiska bland annat lax, öring, gädda, abborre, gös, sutare och vitfisk. Den som saknar egen båt har möjlighet att åka med på fiske- och trollingcharter som finns på flera håll i området. I Vänern är i dag allt handredskapsfiske (spöfiske) fritt, medan fiske i tillflöden och kringliggande sjöar kräver fiskekort. Trolling är däremot en sportfiskemetod som inte ingår i det fria handredskapsfisket. Därför får man endast trolla på allmänt vatten, oftast 300 meter ut från land. Regeln gäller även öar av minst 100 meters längd.

Lidköping

Fiskevattnen kring Kållandsö är välbesökta och lämpar sig för både trolling och pimpelfiske. I väster är det främst kanten från Pålgrund ner mot Klasgrund och Måkens tre grundtoppar som lockar fiskeintresserade och öster om Kållandsö tar många trollare turen från Läcköskär till grundområdet med positionen Lat 58°41'620 och Long 13°21'380 och sedan norrut till Storebank eller tillbaka västerut mot Milsjär. Båtrampen finns vid Spikens fiskeläge, Hörvikens Marina, Djurgårdsudde och inne i Lidköping vid Framnäsudden.

Götene

I Källby i Götene kommun finns hamn och ramp i kanten av sommarstugeområdet och den är ett bra alternativ för den som tänkt sig en fisketur inne i Kinnevikens som tidvis är riktigt bra, framför allt under våren.

I övrigt finns en dubbelramp i Hönsäters hamn i Hällekis som under våren är en av Vänerns mest besökta. Utanför Hönsäter finns bra fiske så snart man lämnar farledsmarkeringen bakom sig.

Mariestad

För att trollingfiska lax och öring utanför Mariestad måste man ut ur Mariestadsfjärden, förbi Onsö till området mellan Dagskärgunden i väster och grunden mellan Brommö och Djurö i norr. Både vid Laxhall och på Torsö camping finns ramper.

Öster om Mariestad ligger Sjötorp där det också finns en ramp och från Sjötorp når man enklast fisket utanför Torsö genom farleden mellan Torsö och Kalvöarna. Ramper finns också vid Ekudden, Askeviks camping och Yttre hamnen.

Dessutom finns sk ”fiskecamps” vid Askeviks camping och Torsö camping.

Äta och bo

En viktig del av den turistiska infrastrukturen är att det finns någonstans att äta och bo. Dessa två komponenter benämns ibland som turistiska hygienfaktorer och är avgörande för om man kan få en fungerande turism på en destination.

Sjönära restauranger Lidköping Kinnekulle

- **Restaurang Sjöboden** finns i Spikens Fiskeläge längst ut på Kållandsö. Här finns 70 platser inomhus och 30 platser på uteserveringen. Råvarorna är naturligtvis specialiteten fisk från Vänern.
- **Restaurang Fataburen** ligger i källarvalven på Läckö Slott. Här kombineras traktens förstklassiga råvaror med slottsträdgårdens egna örter, grönsaker och rotfrukter.
- **Läcköstugan** hittar man alldeles invid campingen vid Läckö slott. Här kan man smaka spännande pajer och bröd i rofylld miljö inomhus eller ute. Under lågsäsong endast beställningar.

Sjönära restauranger Mariestad

- **Laxhall restaurang och fiskeri ligger vid Brommönsund.** Med sjöns kluckande under bryggan kan man njuta av fina fiskrätter, räksmörgås eller skaldjurbaguette en ljummen sommarkväll. Har öppet under sommarmånaderna.
- **Maltes Fisk & Perssons glass** ligger i Sjötorp. I en av bodarna i Sjötorp, på väg ner mot gästhamnen, säljer Malte färsk och rökt fisk. I dörren intill finns Perssons Glass. Öppet under sommaren.
- **Bryggerhuset Restaurang och Café** ligger vid bron över till Torsö med vacker utsikt över Vänern.
- **Sill & Dynamit**, fiskrestaurang i Mariestads hamn.
- **Kaffestugan** i Sjötorp.

Boende

När man kommer till Läckö-Kinneulle området finns det en hel del olika former av boende att välja mellan, alltifrån hotell och pensionat till camping. Boendet är geografiskt utspritt men med betoning i själva staden Lidköping. Om man vill hitta en lämplig boendeform utanför stadskärnan är camping och Bed & Breakfast mest representerat. Om man lägger ihop alla bäddplatser i området hamnar man på cirka 1014 stycken, därav är 625 hotellrum. Då är inte stugor och camping inräknat. Det finns fem stycken campingar i Läckö-Kinneulleområdet där man sammanlagt kan hysa in cirka 654 husvagnar/husbilar och där de finns tillgång till 53 stugor.

Inom Mariestadsområdet, som sträcker sig från Lugnåsberget och upp till Sjötorp, finns både hotell, Bed & Breakfast och camping representerat. Det finns idag inga stora hotell i Mariestad och det är en stor brist på enkelrum. Utav denna anledning kan heller inte Mariestad marknadsföra sig som en konferensstad. Man har helt enkelt inte någon möjlighet att ta emot stora grupper i konferenssammanhang, eftersom de flesta vill bo i ett enkelrum. Under sommarhögssäsong, v. 25-31, är dock de flesta hotell fullbokade.

Om man vill hitta lämpligt boende utanför stadskärnan så är camping och Bed & Breakfast störst representerat. Det sammanlagda antalet hotellbäddar är 345 stycken. Det finns fem stycken campingar i Mariestadsområdet där man sammanlagt kan hysa cirka 500 husvagnar/husbilar och där det finns tillgång till cirka 45 stugor.

Slutsats

Efter att ha kartlagt boendet som ligger i närheten av Vänern kan vi konstatera att under högsäsong är utbudet inte tillräckligt: Detta kan bli ett problem för vår destination eftersom det kan medföra att de turister som besöker dessa platser väljer att åka vidare i stället för att stanna kvar.

Då vi tittade på utbudet av restauranger valde vi att se de som ligger vid de utvalda platserna Läckö, Mariestad och Sjötorp. Här kunde vi konstatera att utbudet inte är tillräckligt utvecklat utan det finns plats för fler entreprenörer. Det bör tilläggas att det vid Spikens fiskeläge finns möjlighet till enklare lunch vid flertalet av fiskebodarna.

Utvecklingsidéer för Vänerturismen i biosfärkandidatområdet

Som tidigare konstaterats i rapporten erbjuder biosfärkandidatområdet en fantastisk skärgårdsmiljö men den är inte helt lättillgänglig för dem som inte har en egen båt. Här finns unika miljöer som vi vill att fler ska ta del av för att uppleva naturen och för att förstå hur mycket vi har att värna om. Hållbarhetsperspektivet är en förutsättning för att utveckla turismen i biosfärkandidatområdet. För att få fler människor att uppleva Vänern, skärgården och kusten finns det en rad saker man kan utveckla.

Båtförbindelse Mariestad-Läckö

Mellan Mariestad och Läckö är det cirka åtta mil. Det går att ta sig kollektivt med Kinnekulletåget och buss men de flesta använder bilen. Man kan även anta att en del turister avstår från att ta sig mellan dessa destinationer på grund av avståndet. För att locka fler människor att besöka båda besöksmålen kan en båtförbindelse vara en avgörande faktor. En sådan förbindelse bör i så fall vara kontinuerlig under sommarsäsongen så att den är tillgänglig för alla turister.

När det gäller dessa reguljära båtturer är det viktigt att tydliggöra reseanledningen. Är det båtresan i sig som är reseanledningen eller är båtresan främst en viktig del i infrastrukturen? Vårt svar på frågan är att naturligtvis är båtresan i sig lockande, men vi tror att det behövs mer än själva båtupplevelsen för att locka besökare i ett längre perspektiv. Vi ser båtförbindelsen först och främst som en viktig del i logistiken för att knyta ihop Kållandsö med Mariestad och det är viktigt att parallellt utveckla övriga beståndsdelar som aktiviteter, evenemang, sevärdheter, boende och restauranger. Eftersom en reguljär båttrafik blir en betydelsefull del i kollektivtrafiken i området borde det finnas argument för att flera intressenter som kommunerna och Västtrafik går in med finansiella medel.

Turen öppnar också för helt nya möjligheter att resa kollektivt samt med cykel och vandring i området eftersom logistiken då hänger ihop. För att få långväga turister att resa med båt i biosfärkandidatområdet krävs det att logistiken samordnas med övrig kollektivtrafik så att buss- och tågförbindelser stämmer överens med båtturerna. Det ställer även krav på att kringsservice (mat, boende, cykel/kajakuthyrning etc) finns tillgängligt.

Båtturism ur Turistbolagets synvinkel

Göran Cornelius, avgående vd för Götene-Lidköping Turistbolag, ser ett stort behov av reguljär båttrafik i regionen. Han tror på en tur som sammanlänkar de tre Vänerkommunerna Lidköping, Götene och Mariestad och menar att det på sikt skulle gynna hela området och betyda mycket ur konkurrenssynpunkt.

Att Lidköping i dag gärna marknadsför sig som en turistpärla vid Vänern tycker han klingar lite tomt när man inte kan erbjuda besökarna att ta sig ut i skärgården om de inte har egen båt. Ska man nå trovärdighet i marknadsidentiteten måste man utveckla båttrafiken på Vänern anser Cornelius.

Men att starta reguljärtrafik är dyrt och ett mycket uthållighetskrävande projekt. Det är svårt för en ensam entreprenör att driva runt en sådan verksamhet, då man får räkna med en inkörsperiod på tre till fem år innan man når lönsamhet.

Det finns heller inte tillräckligt vilja från kommunpolitikernas håll att kliva in och ekonomiskt stötta enskilda entreprenörer. Hårdvarusatsningar har ofta högre prioritet än att satsa på mjukvaruäringar som turism helt enkelt.

På de håll i landet där den här typen av reguljärtrafik ändå har lyckats har kommunen klivit in som finansiär. Västervik är ett exempel. Då staden för ett antal år sedan förlorade en stor del industrijobb blev man helt enkelt

tvungen att hitta nya sätt att profilera och marknadsföra kommunen. Men i Lidköping finns ännu inte den typen av krismedvetenhet menar Cornelius.

I dagsläget tror han att det enda realistiska sätt att få igång en fungerade båttrafik är att den drivs av t ex Västtrafik.

Båtförbindelse Läckö-Ekenäs

För att få ett större kundunderlag kan den ovan föreslagna båttrutten utökas så att den även angör Ekenäs på Värmlandssidan. Då når man även en målgrupp av norska turister som vill komma till vårt område. I Säffle kommun pågår ett utvecklingsarbete där man samarbetar med arbetsgruppen för det Naturum som ska byggas på Läckö 2010. Både kunskapshuset i Säffle och Naturum på Läckö har hållbar utveckling som grund för verksamheten. Här kommer det att finnas en möjlighet till ett spännande turistiskt samarbete.

I Ekenäs i Värmland finns precis som på Kållandsö en framtidstro på skärgårdsturismen. Idag består Ekenäs av några få bodar och en gästbrygga. Här ser man stora möjligheter att utveckla turismen med hjälp av entreprenörer i närområdet. Idag har man ett samarbete med bröderna Örnvall, yrkesfiskare från Lurö som kör chartertrafik till Lurö och Kållandsö. Det finns även intressenter i Norge som vill vara med och utveckla området och inom en 20-års period vill man att det ska finnas cirka 20 000 övernattningsbäddar för besökare i området.

Turer med mindre båtar och guidade turer

För att ta med besökare ut i skärgården kan man även arbeta i en mindre skala. Här talar vi om båtar som tar ett färre antal resenärer och som tar besökaren närmare naturen. Målgruppen är turister som vill ut till öarna för att idka friluftsliv, bada, uppleva tystnaden mm. Det finns en stor utvecklingspotential för den här typen av båtturer när det gäller marknadsföring och paketering. Inriktningen på resorna kan man också utveckla med fisketurism och fågelsafari för att nämna några exempel.

Dessa typer av båtturer finns redan i Ekens skärgård men saknas helt i Mariestads skärgård. Det är något som borde kunna utvecklas och vara intressant för någon entreprenör då Mariestads skärgård, precis som Ekens skärgård, har många vackra platser. Tidigare har man framgångsrikt haft en båttur mellan Mariestad och restaurangen på Laxhall vid Brommösund vilket man borde kunna återuppta. Det skulle kunna utgöra stommen för en turboat som även kan göra andra turer i skärgården. På Onsö till exempel finns ett naturreservat som enligt beslutet syftar till att utveckla det rörliga friluftslivet. Man ska bland annat iordningställa stigar och informationstavlor vilket kan leda till ett ökat intresse från besökarna. Det finns redan nu möjligheter att ta guidade båtturer till Djurö men här behövs fler färdiga paket som marknadsförs bättre/tydligare i broschyrer och på hemsidor.

Gemensamt för de båda skärgårdarna är att det finns begränsat med bryggor som är tillgängliga för landstigning. Här bör en inventering göras över befintliga bryggor lämpliga för landstigning och lämpliga utvecklingsbara lägen. Att fler människor tar sig ut i skärgården innebär också en ökad risk för slitage och nedskräpning. För att minska detta behövs fler toaletter och soptunnor ute i skärgården.

Båttörernas tankar och idéer kring båtturismen

Vid telefonintervjuer med några av entreprenörerna i Ekens skärgård har följande tankar framkommit:

På Kållandsö finns det några aktörer som ägnar sig åt charter i det lilla formatet. De arbetar i första hand med företagare, föreningar, skolor och privata resenärer. Dessa entreprenörer paketerar sina charterresor efter kundens önskemål och har verksamhet mellan april och september.

Aktörerna arbetar med att utveckla och förnya sin verksamhet efter vad kunden efterfrågar och man har därför tankar på t ex att köra ut resenärerna till en badflotte med grillkåta, badtunna och grillplats. Att göra äventyrliga guidade turer som t ex örnsafari och pilgrimsresor eller att bara ta sig ut på Vänern för att meta abborre och njuta av den vackra naturen är några av idéerna.

Det man också framhåller är vikten av samarbete och hållbar turism.

På Kållandsö finns även en väl etablerad turbåt som kör efter turlista under högsäsongen med start från Läckö slott. Under för- och eftersäsong kör man även charterresor. Denna verksamhet har genomgått små förändringar under sin 40-åriga historia. Man har hela tiden under sitt arbete haft en tro på framtiden.

Nu hoppas man på att det ska bli en turbåt mellan Mariestad och Läckö. Det kräver stora investeringar och seriösa aktörer men det finns stora möjligheter till att lyckas anser man.

Möjligheter till båtturer med Sigrid Storråda, Eric Nordewall II och Göta Kanalbolagets båtar

Vikingaskeppet Sigrid Storråda har sin hemmahamn i Blomberg. Under sommarsäsongen har man några få turer där enskilda kan boka biljett, i övrigt arbetar man mest med förbokade grupper. Sigrid Storråda drivs av en ideell förening och det kan vara en svårighet att få tillräckligt med besättningsmän om man åtar sig ett större antal turer. Föreningen är dock öppen för att delta i utvecklingen av olika typer av resepaket.

Eric Nordewall II är en hjulångare som byggs i Forsvik och beräknas bli sjösatt under 2009. Syftet med projektet Eric Nordevall II är att återskapa ett fartyg av typ Eric Nordevall I i full skala. Det finns inget liknande fartyg eller ångmaskin av denna typ bevarad och rekonstruktionen av Eric Nordevall II har ett stort allmänt och sjöfartshistoriskt intresse. Fartyget gör bara i sju knop men byggs för skärgårdstrafik. Om Eric Nordewall II skulle kunna göra turer i biosfärkandidatområdet vore den en stor attraktion i sig, om så bara för några veckor.

Göta kanalbåtarna passerar Vänern nattetid på 4-dagarskryssningen och 6-dagarsturen angör Läckö med besök på slottet. I övrigt gör man inga stopp i biosfärkandidatområdet eftersom det är kanalen som är huvudsaken för kanalbåtarna. Göta Kanalrederiet ser ändå positivt på att utveckla produkter i Vänerskärgården. Kanalbåtarna lämpar sig inte helt väl för trafik på Vänerns öppna vatten men man har genom koncernen tillgång till andra båtar och man ser här en möjlighet att göra testprodukter i form av ett antal specifika turer i till exempel augusti.

Båtluffarkort i Vänern

I Kristinehamns skärgård har man utvecklat ett båtluffarkoncept med turbåtar som går ut till flera olika öar i skärgården. I biosfärkandidatområdet ges i viss mån denna möjlighet att åka turbåt med M/S Magnus Gabriel och Navaren (se ovan). Antalet anlöpningspunkter är dock begränsade. Om det skulle finnas motsvarande turer i Mariestads skärgård skulle man kunna utveckla ett gemensamt båtluffarpaket med Kristinehamn. Ett båtluffarkoncept i biosfärkandidatområdet skulle också ha ett stort marknadsföringsvärde för destinationen som helhet. En förutsättning för

båtluftning är dock att det finns tillgängliga bryggor (se ovan). En kartläggning bör göras över vilka öar som har bryggor med möjlighet för dessa båtar att angöra.

Paketresor

Idag är den individuella turisten allt vanligare. Människor vill inte i lika stor utsträckning som tidigare ha färdigpaketerade resor. Det är i alla fall vad man kan påstå om svenskens resvanor. Däremot finns det inte lika mycket som tyder på att de utländska turister som kommer hit har samma preferenser. Som vi nämnt tidigare visar undersökningar att många inresande turister läser guideböcker/sajter om sitt resmål. Om man redan där når ut med paketerade produkter bör man lättare nå sin målgrupp och få dem att resa till området och väl där även höja mervärdet för besökaren.

För biosfärkandidatområdet finns flera olika tillvägagångssätt att sätta samman attraktiva paketresor. Den kanske viktigaste delen ligger i att på ett enkelt sätt erbjuda logistiska kombinationer för att turisten på ett smidigt sätt ska kunna ta sig runt i området. Färdiga paket med tåg, båt och eventuellt även cykel som färdmedel är eftersträvaransvärt. Mycket väsentligt är också att bygga upplevelsebaserade paket i samband med de logistiska. Det kan handla om att kombinera med bad/bastuflottar, Läckö slott med omgivningar, Spikens fiskeläge, Kinnekullevandringar etc.

Behovet av att skapa nya evenemang finns också, inte bara för utländska turister utan för alla. Hamnfestival med karneval i Mariestad, ”stora vinterbadet” vid Spikens brygga, turneringar i Beachvolley, pilgrimsresor till Lurö, fisketävlingar, båtresor med teman eller uppdrag, exempelvis att röja skär och öar från vass... Idéer finns det säkert gott om, det viktiga är att ta fasta på tanken att paketresor sannolikt är vad som behövs för att stå sig i konkurrensen om de utländska turisterna.

Fritidsbåtturism, Utveckling gästhamnar

För att få attraktiva gästhamnar med bra service och utbud samt hållbar utveckling så krävs det ett samarbete mellan olika aktörer. I dag fungerar många båthamnar mer som parkeringsplatser än som upplevelseområden. Det finns ett behov av att knyta ihop hamnarna med företag i området för att skapa ett samarbete. Anläggningarnas dragningskraft ökar om det finns många och bra saker att se, göra och äta. Kan båt turisterna öka sina utlägg på restaurangbesök, aktiviteter, sevärdheter får man en bättre ekonomi för entreprenörerna som leder till utveckling för företagen och man får en positiv utvecklingsspiral som även möjliggör satsningar på miljöförbättrande åtgärder.

Gästhamnarna fungerar också som dragare på den landbaserade turismen eftersom semesterbåtarna utgör ett spännande inslag i hamnmiljön.

I biosfärkandidatområdet finns många gästhamnar i olika storlekar och med varierande service. Flera av hamnarna uppger att det finns en stor efterfrågan på gästplatser under högsäsongen och att de har ett behov av fler gästplatser.

Beläggningen sommaren 2007, (muntliga uppgifter):

Spiken	1500 gästnätter
Hörviken	1800 gästnätter
Läckö	1000 gästnätter
Hällekis	<500 gästnätter

Mariestad 1100 gästnätter
(Uppgifter om gästnätter i Sjötorps gästhamn saknas.)

Båtlivsundersökningen ”Fakta om båtlivet 2007” anger att man vid statistikframtagning räknar med ett genomsnitt på tre personer ombord vid övernattning i gästhamn. Använder man den faktorn får man en sammanlagd övernattningsstatistik på 17 700 personer. Dygnsutläggen är mycket låga för båtturesterna jämfört med andra besökskategorier. Man beräknar att båtturesten spenderar 165 kr/person och dygn att jämföra med campingturesten där motsvarande siffra är beräknad till 386 kr/person och dygn. Ett enkelt överslag med den besöksstatistik som gästhamnarna redovisar skulle omsättningen öka med 3,9 miljoner kr om båtturesterna hade motsvarande utläggstal som campingturesterna. Även om man här har att göra med två olika målgrupper med olikheter i bland annat värderingar och beteende så visar det ändå att det finns en potential i att satsa på service och utbud i hamnarna.

I Hällekis finns en gästhamn med knappt 500 gästnätter per säsong. Hamnen ligger bara några hundra meter från Falkängens hantverksby. Här kan man förbättra kopplingen mellan Falkängens hantverksby och gästhamnen, till exempel med information i hamnen om hantverksbyn, caféet, möjligheterna till cykeluthyrning mm.

Det finns fler saker att öka utbudet i hamnarna med generellt och som inte bara gynnar/attraherar båtturesterna. Exempel på sådant som kan utvecklas är:

- Bastuflottar
- Trådlöst bredband
- Seglarskola
- Cykeluthyrning
- Underhållning
- Lekplatser
- Turistinformation

Blå flagg och avfallsmottagning

Blå Flagg är en internationell miljöutmärkelse som finns i ett 40-tal länder, både inom och utanför EU. Håll Sverige Rent samordnar Blå Flagg i Sverige. Utmärkelsen tilldelas de hamnar som uppfyller ett antal kriterier som rör säkerhet, service och miljöinformation. Blå flagg är ett bra sätt för gästhamnarna att arbeta med miljöfrågor och hållbar utveckling och innebär en form av kvalitetssäkring. För att få utmärkelsen behöver föreningarna kunskap och engagemang, och stöttning i form av samarbete med kommunerna och till exempel olika studieförbund. I biosfärkandidatområdet är det bara Spikens Fritidsbåtshamn som har Blå Flagg. Det finns med andra ord mycket kvar att göra.

Både från användningen av båtar och från verksamheter i övrigt kring båtarna i en hamn eller på en uppläggningsplats uppstår avfall. För det avfall som uppkommer under användandet av fritidsbåtar gäller Sjöfartsverkets föreskrifter om mottagning av avfall från fritidsbåtar (SJÖFS 2001:13). Grundtanken bakom kraven på avfallsmottagning är att en god service minskar sannolikheten för att avfallet hamnar i naturen. Därför är det viktigt att all avfallsmottagning i områden där fritidsbåtar rör sig sköts på ett bra sätt. En fritidsbåtshamn ska ta emot avfall från fritidsbåtarna som använder hamnen. Behovet av att lämna avfall ska styra omfattningen och utformningen på mottagningsanordningarna. Den som ägnar sig åt fritidsbåtsaktiviteter ska på ett enkelt sätt kunna lämna ifrån sig avfall. Eftersom vi är vana vid att sortera avfall i andra sammanhang är det naturligt att fritidsbåtshamnar tar emot sorterat avfall.

För att minska fritidsbåtturismens påverkan från toalettavfall både när det gäller övergödning och ur estetisk och hygienisk synvinkel bör man bygga ut antalet toaletter i skärgården.

Bränsle

Det finns fortfarande en stor andel båtar med traditionella tvåtaktare med dålig förbränning. När man kör en sådan motor går 20-30% av bränsleblandningen oförbränd rätt ut i vattnet. Den del av bränslet som förbränns omvandlas i högre grad till giftiga eller cancerogena ämnen än t ex i en fyrtaktsmotor. Varje år släpps 15 000 ton kolväten ut från utombordare på fritidsbåtar i Sverige. Omkring hälften av avgaserna stannar kvar i vattnet som små svävande vätskedroppar. Flertalet utombordare används under kort tid på året när samtidigt det biologiska livet i vattnet är som känsligast. Ofta körs utombordarna i lugna, grunda vikar just där mycket av vattenorganismernas föryngring sker.

Möjligheterna att köpa alkylatbensin på pump i biosfärkandidatområdet var vid inventering 2007-01-31 begränsade till två försäljningsplatser i Mariestad. Denna möjlighet fanns varken i Götene eller i Lidköping. Kommunerna bör arbeta hårdare för att påverka båtägarna att ändra på invanda mönster och börja använda alkylatbensin istället.

Marknadsföring av hamnarna

En gemensam marknadsföring skulle kunna göras för hamnarna i biosfärkandidatområdet genom en båt- och sjöportal på www.kinnekulle.se, www.lackokinnekulle.se, www.mariestad.se . Här skulle man kunna lägga ut information om gästhamnar och deras utbud, evenemang, restauranger i skärgården, båtturer, Vänerns natur mm.

Summering

Ett omfattande arbete har blivit en utvecklingsplan, analytiska resultat och tankar har blivit presenterade som en del under varje huvudrubrik. Nedan följer inte en sammanfattning, utan våra egna visioner om hur biosfärkandidatområdet har möjlighet att utvecklas.

- *Det unika med området och Vänern ska vara att det är rent vatten och ren natur. Biogas ska vara det främsta drivmedlet.*
- *Hållbarhet och medvetenhet inför miljön/naturen skall ligga i fokus hos turisterna.*
- *Samarbete är det stora ledordet, aktörer och entreprenörer har en bärkraftig kommunikation gärna via en gemensam mötesplats. Även över kommun-, region- och landsgränser.*
- *Att biosfärkandidatområdet (senare biosfärområdet) är ett etablerat begrepp och känt för sitt "unikum" och som ett njutbart besöksmål hos turisterna.*
- *Infrastrukturen, då främst kollektivtrafiken är utvecklad på ett sätt som gör att man enkelt kan ta sig ut i skärgården.*
- *Vänern som turistisk resurs har vuxit och utnyttjas på ett hållbart och miljövänligt vis.*

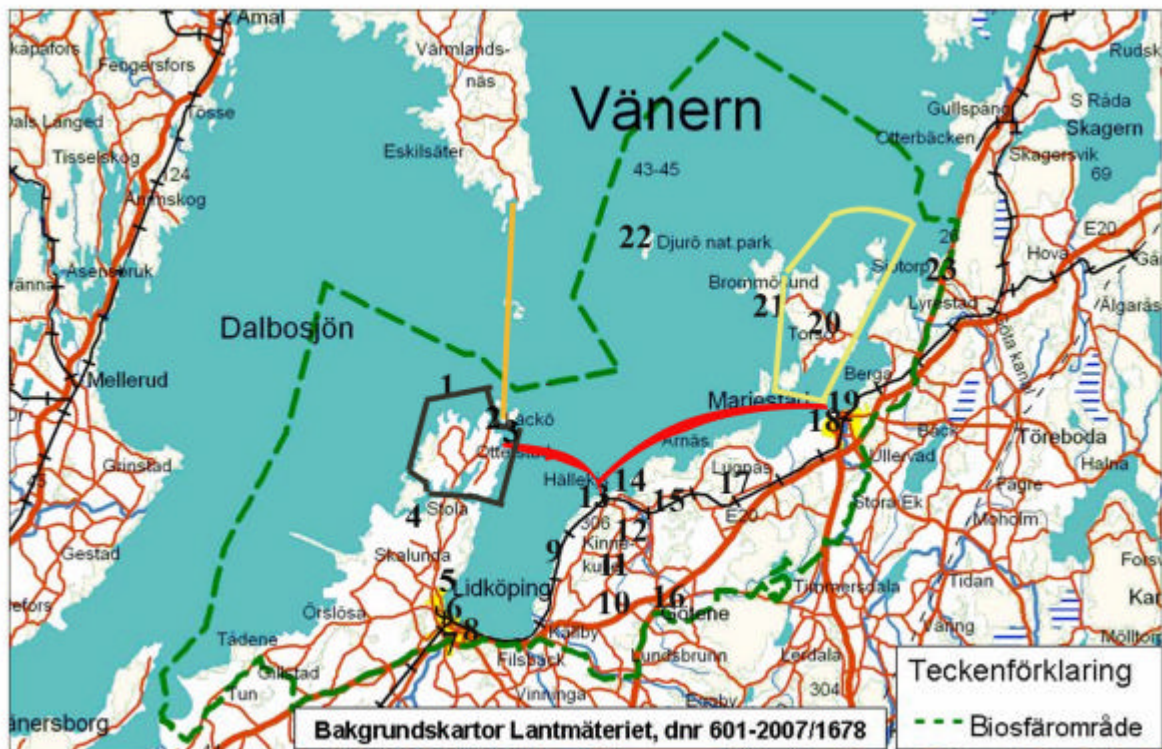
Sammanfattning av utvecklingsidéer:

I rapporten finns en rad förslag till åtgärder och utvecklingsmöjligheter. För att underlätta översikten har vi nedan samlat dessa i punktform.

- Samverka i en vision för sjönära turism.
- Satsa på ett bredare utbud av turistiska resurser i marknadsföringen.
- Mer fokus på Vänern i den turistiska marknadsföringen.
- Ta fram informationsmaterial och försöka komma med i guideböcker på engelska och tyska.
- Samarbeta med kommunernas vänorter.
- Undersöka om det finns rederier som är intresserade av att trafikera området.
- Försöka hitta lämpliga entreprenörer för båtturer i Mariestads skärgård.
- Se över möjligheterna för gemensam marknadsföring av båttursentreprenörerna på Kållandsö, vilket skulle ge större genomslagskraft.
- Involvera regionen/ Västtrafik för att skapa en bred och utvecklad kollektivtrafik väl integrerad med båttrafiken.
- Utveckla ett samarbete med övriga Vänerkommuner med ett Båtluffarkort.

- Inventera vilka landstigningsmöjligheter det finns i skärgårdarna.
- Skapa paketreseerbjudanden.
- Ta fram skötselplaner och skapa resurser för stränderna för att motverka igenväxt.
- Förbättra stranden vid Läckö för att få ett bättre utbud av stränder på Kållandsö.
- Fler toaletter och soptunnor för att minska slitaget på öarna.
- Uppmuntra hamnarna att satsa på kvalitetssäkring med Blå Flaggprojektet.
- Miljöinformation till miljöinvånarna om alkylatbensin.
- Information om gästhamnarna på kommunernas turistiska hemsidor.
- Söka finansiellt stöd av offentlig sektor
- Se till att skyltning och turistisk information är "up to date".
- Se och använda Norge som en turistisk marknad.
- Arbeta för en utveckling av gästhamnar till upplevelseområden, se gästhamnarna som en dragare även för de som inte har egen båt.

Karta med sammanfattning av utvecklingsidéer

Teckenförklaring

- Önskvärd båttrafik med större båtar till Värmlandsnäs
- Befintlig tur med mindre båtar i Ekens skärgård
- Önskvärd båttrafik mellan Läckö-Hällekis-Mariestad
- Önskvärd båttrafik i Mariestads skärgård

Källförteckning:

Tryckta källor:

Hållbart resande för besöksnäringen i biosfärkandidatområdet Vänerskärgården med Kinnekulle, Koucky & Partners 2006
Naturvårdsplan Mariestad 2006
Åtgärdsidéer för några sandstränder och strandängar, Vänerskärgården i Götene, Lidköpings och Mariestads kommuner, Länsstyrelsen Västra Götaland 2007
Framtidsplan för Götene kommun, 2005
Ekoturistdestination Vänerskärgården med Kinnekulle 2012, Handlingsplan för utveckling av naturnära besöksnäring med hållbart resande i biosfärkandidatområdet Vänerskärgården med Kinnekulle 2008-2012. Biosfärkontoret, remissutgåva 2007.

Muntliga källor:

Johanna Mactaggart koordinator Biosfärkandidatområdet Vänerskärgården med Kinnekulle
Ronny Jönsson turistchef Mariestad Kommun
Lotta Samuelsson turistintendent Mariestad Kommun
Anna Söderhamn turistassistent Mariestad Kommun
Christina Herthnek Informationschef Mariestad Kommun
Sune Westerberg näringslivschef Mariestad Kommun
Göran Cornelius turistchef Götene-Lidköping Turistbolag
Håkan Gullberg produktchef Rederi AB Göta Kanal
Jonas Krantz ordförande Sigrid Storråda
Hans Kongbäck entreprenör Kållandsö
Stig-Olof Jonsson entreprenör Kållandsö
Olov Johansson entreprenör Kållandsö
Annelie Pettersson informatör Kunskapen Hus, Säffle kommun

Elektroniska källor: (<http://>)

www.vanerkulle.se
www.gotene.se
www.lidkoping.se
www.mariestad.se
www.vgregion.se
www.mariestad.se
www.sjotorp.nu
www.lackokinnekulle.se
www.gronkemi.se
www.sxk.se
www.sjofartsverket.se
www.vattenriket.kristiansstad.se
www.unesco.vr.se
www.pp.hogia.net/einar/vanernrunt.se

